

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS UN PSIHOLOĢIJAS FAKULTĀTE

**SOCIĀLĀ PEDAGOGA DARBS AR RISKA ĢIMEŅU
BĒRNIEM RĪGAS VAKARA ĢIMNĀZIJAS
PEDAGOĢISKĀS KOREKCIJAS KLASĒS**

DIPLOMDARBS

Autors: **Svetlana Karabanova**

Stud. apl. 040017

Darba vadītāja: Dr. paed., doc. Astrīda Raževa

Rīga 2008

ANOTĀCIJA

par Svetlanas Karabanovas diplomdarbu: „**Sociālā pedagoga darbs ar riska ģimeņu bērniem, kuri mācās Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klasēs.**”

Diplomdarbā tiek izskatīta ģimene, kā bērna primārais socializācijas institūts, raksturotas riska ģimenes, kā arī analizēta pedagoģiskā korekcija, kā viena no korekcijas veidiem.

Darba izstrādes gaitā veikta literatūras un dokumentācijas izpēte. Tika izstrādāta sociālpedagoģiskās darbības programma darbam ar Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem, kā arī veikta tās aprobācija un iegūto rezultātu analīze.

Diplomdarbs sastāv no ievada, 5 nodaļām, nobeiguma, 9 tabulām, 15 attēliem, pielikumiem.

Atslēgvārdi: riska ģimene, pedagoģiskā korekcija, pedagoģiskās korekcijas klases.

ANNOTATION

about Svetlana Karabanova's diploma paper „**The social educator's work with the children of the risk families, who study in the correction classes of the Riga Evening Classes Gymnasium.**”

In the diploma paper there is studied a family as an institution of a child's primary socialization, characterized the risk families, there is also analyzed the pedagogical correction as one of the correction kinds.

In the process of the development of the paper the research of literature and documentation was made. The program of the social pedagogical work with the students of the correction classes of the Riga Evening Classes Gymnasium, the parents of the students and the class teachers was developed, as well as the program was tried and the achieved results were analyzed.

The diploma paper is composed of the introduction part, 5 chapters, summary, 9 charts, and annexes.

Keywords: risk family, pedagogical correction, pedagogical correction classes.

SATURS

Ievads.....	5
1. Ģimene kā bērna primārais socializācijas institūts.....	7
2. Riska ģimeņu raksturojums.....	18
3. Pedagoģiskā korekcija, kā viens no korekcijas veidiem.....	28
4. Sociālpedagoģiskās darbības ar pedagoģiskās korekcijas klasēm Rīgas vakara ģimnāzijā pieredzes analīze.....	35
5. Sociālpedagoģiskās darbības programma darbam ar Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem, tās aprobācija un iegūto rezultātu analīze.....	45
5.1. Sociālpedagoģiskās darbības programma darbam ar Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem.....	46
5.2. Sociālpedagoģiskās darbības programmas aprobācija un iegūto rezultātu analīze.....	50
Nobeigums.....	57
Izmantotie avoti.....	58
Pielikumi.....	60
1. pielikums. Aptauja par skolēna attieksmi pret ģimeni, tēvu, māti, vīrieti/ sievieti, sevi, dzīves mērķiem; draugiem un paziņām.....	61
2. pielikums. Metodiskais materiāls skolēniem „Tavas Tiesības un Pienākumi”.....	62
3. pielikums. Metodiskais materiāls skolēniem „Kas ir iecietība”.....	63
4. pielikums. Izdales materiāls skolotājiem „Pedagoģiskā korekcija”.....	65
5. pielikums. Izdales materiāls skolotājiem „Sociāla pedagoga un klases audzinātāja sadarbība ”.....	66
6. pielikums. Aptauja vecākiem.....	67

IEVADS

Daudzas ģimenes netiek galā ar saviem audzināšanas pienākumiem, daudzas to nemaz nevēlas vai nespēj veikt. Bieži vien ģimenes tikai materiāli kaut cik nodrošina bērnus, komunikācija tur gandrīz vairs nenotiek, bērni nav emocionāli pieņemti un aizsargāti. Problemātiska dzīves situācija rada pārāk šaurus dzīves apstākļus un izraisa agresivitāti, bērniem un jauniešiem nav individuālas telpas, kur viņi varētu spēlēties, pavadīt brīvo laiku un, protams, kvalitatīvi mācīties, kas savukārt ir skolēna personības deformācija un nepakļaušanās sabiedrībā pieņemtajām normām. Tās arī izpaužas negatīvā attieksmē pret mācībām, jo bērns netiek galā ar mācību vielu, konfliktos ar pedagogiem un vecākiem un uzvedības noteikumu pārkāpšanā. A. Makarenko raksturoja nelabvēlīgos ģimenes apstākļos augušu bērnu psihes stāvokli šādi: „, prieka trūkumu par nākamo dienu”.

Situācijas, kad skolēns dažādu iemeslu – nesekmības, ģimenes vai personīgo apstākļu dēļ nav pabeidzis mācību gadu, nav retums. Un pašlaik Latvijā šo skolēnu skaits pieaug.

Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) izglītības reģistra dati liecina, ka vecumā no 7 līdz 18 gadiem 2006./2007. mācību gadā pamatizglītību nav ieguvuši un mācības neturpina 2666 bērni, 2005./2006. gadā tie bija 2240 bērni, bet 2004./2005. gadā – 1931.

Sabiedrību satrauc lielais nesekmīgo devītklasnieku skaits, kas saņēma tikai licību, izpalielot atestātam. Skaidrojumi bija visdažādākie. Taču skaidrs, ka šiem bērniem problēmas neradās viena gada laikā. Turklāt tās saistītas ne tikai ar skolā notiekošo, bet visbiežāk ar sarežģījumiem ģimenē. Pārsvārā tam, ka skolēns ir nesekmīgs, cēlonis nav meklējams vienīgi slinkumā. Bieži tās ir sociālas un psiholoģiskas problēmas. Zinātniece V. Seņko ir analizējusi cēloņus, kas rada kļūdas ģimeniskajā audzināšanā.

Tādēļ šiem pusaudžiem nepieciešama īpaša, individuāla pieeja, pastiprināta uzmanība. Diemžēl daudzas skolas no šiem problēmbērniem vienkārši atbrīvojas.

Iespējas ir vairākas – vai nu palikt esošajā skolā „uz otro gadu”, vai nu arī sākt mācīties kādā no skolām, kurām ir licence strādāt ar „izlīdzinošo” izglītības programmu, jeb pedagoģiskās korekcijas programmu. Pašlaik, atbilstoši katras pašvaldības teritorijā dzīvojošo bērnu vajadzībām, un šo pašvaldību finansiālajām iespējām, ir izveidotas pedagoģiskās korekcijas klases vispārīzglītojošajās dienas skolās, kā arī vakara (maiņu) skolās.

Korekcija ir mērķtiecīga, kompleksa, ilgstoša iedarbība uz personību un vidi, kurā tā dzīvo. Tās būtība ir cilvēka psiholoģisko, pedagoģisko un sociālo noviržu pārvarēšana, lai iekļautu personu sabiedrībā. Viens no galvenajiem korekcijas mērķiem, ir cilvēka uzvedības mainīšana. Korekcija ir jāvada un jāvirza uz galīgo rezultātu – cilvēka paškorekciju.

Šajās korekciju klasēs daudz laika velta, lai bērns saprastos ar vienaudžiem, lai integrētos sabiedrībā, kā gudrs un izglītots cilvēks. Lai viņš saskatītu kļūdas un spētu tās izlabot un neskaidrā situācijā vai kritiskā brīdī zinātu kur meklēt atbalstu.

Darba mērķis:

Izzināt sociālā pedagoga darbību strādājot ar riska ģimeņu bērniem, kuri mācās pedagoģiskas korekcijas klasēs Rīgas vakara ģimnāzijā, izstrādāt sociālpedagoģisko programmu darbam ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un klašu audzinātājiem, veikt tās aprobāciju un iegūto rezultātu analīzi.

Diplomdarba uzdevumi:

1. Izzināt ģimeni kā bērna primāro socializācijas institūtu.
2. Raksturot riska ģimenes.
3. Analizēt pedagoģisko korekciju kā vienu no korekcijas veidiem.
4. Sociālpedagoģiskās darbības ar pedagoģiskās korekcijas klasēm Rīgas vakara ģimnāzijā pieredzes analīze.
5. Izstrādāt sociālpedagoģiskās darbības programmu darbam ar Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem, veikt tās aprobāciju un iegūto rezultātu analīzi.

Diploma darbā izstrādē tiek izmantotas šādas pētnieciskās metodes:

- ✓ Literatūras analīze.
- ✓ Dokumentu izpēte un analīze.
- ✓ e - materiālu analīze.
- ✓ Statistikas analīze.
- ✓ Anketēšana.
- ✓ Novērošana.
- ✓ Modelēšana.
- ✓ Sociālpedagoģiskā izmēģinājuma darbība.

Pētījuma bāze: Rīgas vakara ģimnāzija.

1. ĢIMENE KĀ BĒRNA PRIMĀRAIS SOCIALIZĀCIJAS INSTITŪTS

Cilvēks piedzimst kā bioloģiska būtne. Par sociālo indivīdu, personību un individualitāti cilvēks kļūst, iegūstot sociālo pieredzi, kontaktējoties ar citiem cilvēkiem, iesaistoties sociālajās attiecībās, funkcionējot sociālajos procesos.

Socializāciju var apskatīt kā regulētu, mērķtiecīgu, tā arī neregulējamo vai stihisku raksturu. (33, 323. lpp.)

Sabiedrība nosaka socializācijas procesu mērķus un saturu, vadoties no savām vajadzībām. (27, 205. lpp.)

Sabiedrībā vajadzības ir iekšējais pamats savstarpējām attiecībām starp cilvēkiem. Viņā noris dziļas izmaiņas no „rosīguma kompleksa” jaundzimušajiem līdz savstarpējās sistēmas un lietišķām attiecībām, dibinātiem uz simpātijām, pieķeršanām, intelektuālām, dvēseliskai tuvībai un mīlestībai pusaudžu vecumā. Vajadzība saskarsmē dažādiem bērniem tiek apmierināta nevienmērīgi. Vieni attīstās apkārtējās uzmanības atmosfērā, ar psiholoģisko atbalstu, citi aug emocionāla augstuma apstākļos, izolēti un pilnīgi atstumti. (32, 433. lpp.)

Katrs indivīds no objektīvi vienādām situācijām var iznest atšķirīgu sociālo pieredzi. (33, 32. lpp.)

Krievu sociologi A. un K. Radugini uzskata, ka socializācija ir process, kurā indivīds apgūst uzvedības modeļus, sociālās normas un vērtības, kas nepieciešamas viņa veiksmīgai funkcionēšanai pastāvošajā sabiedrībā. Socializācija aptver visus kultūras, apmācības un audzināšanas procesus, ar kuru palīdzību cilvēks iegūst sociālu dabu un spēj piedalīties sabiedrības dzīvē. (11, 43. lpp.)

Tillmans skaidro socializāciju kā sabiedrības ietekmju kopumu uz cilvēka personības attīstību.

Socializācijas jēdzienu ir ieviesis franču sociologs Emīls Durkheims, lai raksturotu cilvēka sabiedriskošanās norisi, sabiedrības nosacījumu lomu cilvēka personības veidošanā. (1. 24. lpp.)

T. Rārsonss savā teorijā socializācijas procesu atzīmē kā arvien pieaugošāku un diferencētāku lomu pārņemšanu, ar kuru cilvēks sevī uzņem apkārtējās vides vērtību kritērijus un normas.

Var izdalīt dažādas socializācijas procesa fāzes:

- ✓ primārā – ģimene;
- ✓ sekundārā – skola;
- ✓ terciārā – profesija. (1. 26. lpp.)

Bērni ir pakļauti pieaugušajiem un spiesti pildīt noteiktos priekšnoteikumus, viņu socializācija vērsta uz to, lai izveidotu vērtību orientāciju, uzvedības motivāciju, lai bērns iegaumētu sociālas normas. (16, 32. lpp.)

Ģimene ir viena no socializācijas centrālajām instancēm un ieņem galveno lomu bērna socializācijas procesā.

Ģimene ir pirmā grupa, kurā cilvēks iesaistās līdz ar savu piedzimšanu. Tieši ģimenē sāk veidoties un attīstīties bērna iekšējā garīgā pasaule un sociālās uzvedības formas. Ģimene kā sabiedrības pamatsūniņa un primārais socializācijas aģents ir unikāla sociāla grupa.

Ģimenes ietekme uz bērnu ir fundamentāla, tieši šeit bērns iegūst pirmo un bāzisko sociālo pieredzi, iemācās dzīvot starp cilvēkiem. (11, 66. - 67. lpp.)

Par labu ģimeni uzskata tādu, kurā katrs ģimenes loceklis spēj izjust un saprast citu pārdzīvojumus, kopā priecāties, bēdās uzmundrināt, palīdzēt, veicināt, lai ģimenē būtu labs noskaņojums, mājīgums.

Visi cilvēki ir saistīti ar ģimeni – nākt šajā pasaulē, izaugt, attīstīties, realizēties, atdot vai dalīties savā pieredzē un aiziet no šīs pasaules – bez ģimenes, tas viss un vēl nenosauktais nemaz nav iespējams. (5, 6. lpp.)

Vēsturiski mainoties ekonomiskajām iekārtām, pasaules filozofiskajai izpratnei, radikāli mainījusies arī attieksme pret bērnu, pret bērniību, tās hierarhiju sabiedrisko vērtību sistēmā.

L. Demozā ir sistematizējis attieksmju „stilus”, sākot no senajiem laikiem un beidzot ar 20. gadsimta vidu. Vērtības kritērijs ir ietekmējis konkrētajā perioda dzīvojošo bērnu attīstību.

1. *Infanticīdais stils (senie laiki – 4.gs. p. m. ē.)*. Bērns netiek uzskatīts par vērtību.

2. *Pametošais stils (4. – 13. gs.)*. Pieaugušo attieksme kļūst humānāka, tomēr bērns joprojām tiek uzskatīts par apgrūtinājumu, no kura, ja iespējams, jāatbrīvojas, atdodot viņu zīdītājai vai vēlāk ievietojot klosterī.

3. *Ambivalentais stils (14. – 17. gs.)*. Saskarsmes procesā pieaugušie sāk pievērst bērnam uzmanību. Bērna „Es” tēla veidošana saistās ar priekšstatu, it kā bērns būtu pagatavots no mīksta vaska, tāpēc pieaugušie pastiprināti nodarbojas ar viņa rakstura audzināšanu. Bērna pretošanās gadījumā viņš tika sists.

4. *Uzmācīgais, uzbāzīgais stils (18.gs.)*. Bērns kļūst vecākiem emocionāli tuvāks. Pieaugušo mijiedarbība ar bērnu tiek virzīta uz uzbāzīgu bērna uzvedības, iekšējas pasaules domu un gribas kontroli. Mūsdienās šis audzināšanas stils izpaužas kā hiperaprūpe.

5. *Socializējošais stils (19. – 20.gs.)*. Mijiedarbības saturs ir bērna trenēšana turpmākajai dzīvei. Šī attieksmju stila pamatojumi balstās uz dažādu filozofisku, psiholoģisku, pedagoģisku virzienu teorētiskajām nostādnēm, bet tiem visiem kopīga ir nostādne, ka bērns nav socializācijas subjekts,

bet tikai objekts. Šajā laikā tiek pamatota nepieciešamība bērņus audzināt sabiedriskās pirmsskolas iestādēs.

6. *Palīdzošais stils (no 20.gs. vidus)*. Attieksmes pamatā ir uzskats, ka bērņs labāk par pieaugušo zina, kas viņam konkrētajā dzīves situācija ir vajadzīgs. Tāpēc pieaugušie cenšas nevis disciplinēt bērņa personību, bet palīdzēt viņam attīstīties.

Aplūkojot šos stilus, var konstatēt, ka ir mainījušās filozofiskās ievirzes par bērņu kā vērtību, mainījies arī bērņa ideāls, ir pastāvējušas dažādas audzināšanas metodes, taču bērņi vienmēr bija spējīgi tām adaptēties, tāpēc var secināt, kā bērņa sociālā attīstība var noritēt dažādos virzienos. (26, 12. – 13. lpp.)

Lai runātu par ģimenes audzināšanās stiliem un to ietekmi uz bērņu un analizētu ģimeņu tipus, vispirms vajadzētu īsti izprast kas ir ģimene.

Ģimene – ir vēsturiski mainīga maza sociālā grupa, kas dibināta uz laulības vai radniecības sakaru pamata, un kuras locekļi ir saistīti ar sadzīves kopību, ar savstarpēju izpalīdzību un atbildību. (6, 19. lpp.)

Ģimene ir katras valsts pamats. Ģimene ir divu cilvēku savienība, kas vienota uz savstarpējas mīlestības un cieņas pamatiem, kurā tiek radīta sapratnes un atbalsta atmosfēra bērņiem.

Laulība ir ģimenes kodols un centrs.

Precīzāk – laulība ir vēsturiski mainīga vīrieša un sievietes attiecību sociālā forma, kas rada sabiedrības ataudzei nepieciešamo dzimumu sociālo saikni.

Kopdzīvē jāmacās vienam otru saprast, piedot, palīdzēt. (6, 19 lpp.)

Vecāku savstarpēja mīlestība, cieņa, viņu garīga tuvība vai tās trūkums, vienāda vai atšķirīga vērtīborientācija, harmoniskā, emocijām, jūtām piesātinātā gaisotne, kas raksturo divu cilvēku ģimenes dzīvi, nosaka gan attieksmi pret bērņu, gan viņa stāvokli ģimenes attiecību sistēmā. Laulības harmonija ir pareizas bērņa audzināšanas garantija. Audzināšana var kļūt radoša tikai tad, ja vecāki dziļi un vispusīgi izprot savas jūtas pret bērņiem, māk apzināti virzīt savu rīcību, ietekmē un audzina ne tikai bērņus, bet arī paši sevi, kopā ar bērņiem izzina pasauli, iet pretī šai pasaulei. (23, 6. -7. lpp.)

Būt veiksmīgiem vecākiem nozīmē veikt lielu un smagu darbu. Arī tad, kad rūpju nasta, bērņam pieaugot, kļūst vieglāka, vecāku un bērņu attiecību pilnveidošana prasa daudz laika u rūpju. (4, 7. lpp.)

Bērņa statuss ģimenē:

Visvairāk bērņa attīstību ietekmē ģimene un tajā notiekošie procesi, jo mijiedarbība ar vecākiem, vecvecākiem, brāļiem, māsām un citiem radniekiem sākas jau ar pirmo dzīves gadu. Vecāku audzinoša attieksme, savstarpējā sadarbība rada nekārtojamos, tikai šai ģimenei

piemītošus apstākļus tās locekļu psihiskajai un sociālajai attīstībai. Turpmākās dzīves laikā šai pieredzei ir ļoti būtiska nozīme, jo tā tiek izmantota, veidojot jaunas attiecības ar citiem cilvēkiem. (18, 101. lpp.)

Ģimenes attieksmju veidi pret bērna personību

1.1. tabula (2, 28. – 32. lpp.)

1. Ģimenes, kuras cieta bērna personību	Vecāki	Bērni
<i>Ģimenes iekšienē dominē abpusējā vēlme pēc savstarpējās saskarsmes.</i>	<i>cieta bērna viedokli, cenšas praktiski bērnam palīdzēt; respektē un attīsta bērna intereses;</i>	<i>laimīgi; iniciatīvas bagāti; neatkarīgi, patstāvīgi; draudzīgi, labvēlīgi</i>
2. Naidīgas ģimenes	Vecāki	Bērni
<i>Naidīgās ģimenēs abpusēji eksistē saskarsmes barjeras, tas ir, nepietiekama savstarpējā izpratne, neadekvāti saskarsmes paņēmieni, ģimenē dominē negatīvas emocijas.</i>	<i>pauž necieņu pret bērnu; neuzticas bērnam, izseko viņu; pielieto fiziskos sodus; negatīvi novērtē jebkurus bērna centienus būt patstāvīgam; nespēj novērtēt reāli pozitīvo bērņā; nepēta un neakcentē bērna rīcības motīvus.</i>	<i>ir noslēgti; ir nedraudzīgi; ir agresīvi (naidīgi izturas pret vecākiem, citiem bērniem ģimenē un vienaudzīem); nemīl skolu, var to neapmeklēt; nespēj objektīvi novērtēt vecāku pozitīvos centienus;</i>
3. Antisociālas ģimenes	Vecāki	Bērni
<i>Antisociālajās ģimenēs bērni un vecāki abpusēji neinteresējas cits par citu, nav nekādu ģimeniski emocionālo saišu, parasti bērni vēlāk šo ģimenes pieredzi atražo savā pieaugušo dzīvē.</i>	<i>piekopj antisociālu dzīvesveidu; ģimenē savstarpēji konfliktē; savstarpēji un pret bērniem pielieto fizisku vardarbību; dzīvo materiālā maznodrošinātībā; bieži ir garīgi aprobežoti; rada nenormālus sadzīves apstākļus, kas apdraud bērna drošību;</i>	<i>nelabprāt atrodas kopā ar ģimeni un mājās, to aizstāj ar ielas vidi un sabiedrību; ģimenē savstarpēji n rūpējas cits par citu; izvairās no skolas, neievēro sabiedriskās normas; garīgā un fiziskā attīstībā neatbilst vecumam;</i>

Ģimenē bērns sper pirmos soļus apkārtējās īstenības izzināšanā. Ģimenē viņš saņem paaudžu pieredzes stafeti, kas viņam jānes tālāk, lai nodotu saviem bērniem, tātad – nākotnei.

Ģimenē tiek likti bērna idejiskās, estētiskās, tikumiskās, filozofiskās pieredzes pamati, veidojas priekšstati par to, kas ir labi un kas – ļauns, kas ir godīgi, kas – negodīgi, kas ir labi un kas - slikti. Visā savas vēstures gaitā cilvēce nav radījusi, un droši vien arī neradīs labāku audzināšanas institūtu, nekā ģimene.

Pēc A. Makarenko vārdiem, bērna veidošanās noris, apbrīnojami precīzi un secīgi pārņemot ģimenes pieredzi, raksturu un dzīves veidu. (6, 8.- 9. lpp.)

Neapšaubāmi, bērniem labākā dzimšanas vieta ir mīlošu laulāto ģimenē. Ģimene ir bērna pirmā vieta un primārās socializācijas institūts. Tā ir cilvēciskuma, altruisma dzimšanas vieta.

Vai tā būs, ir atkarīgs no tās ģimenes sociālās situācijas, kurā bērns piedzimst un dzīvo, attīstās visjūtīgākajā vecumā. (6, 25. lpp.).

Grāmatas „Bērns un kriminalitāte” autori dod ieskatu par ģimenes tipu iedalījumu dažādu zinātnieku, psihologu un pedagogu skatījumā.

Ģimeņu iedalījums

1.2. tabula (3, 11. lpp.)

J. Bujanovs, bērnu psihiatrs	D. Dzintare, pedagoģe	J. Kovaļčuka, pedagoģe	A. Spivakovska, psiholoģe	V. Safrā, psihoterapeite
<p>1. Harmoniska. 2. Irstoša. 3. Izirusi. 4. Nepilna. 5. Destruktīva.</p>	<p>1. Pozitīvi noturīga ģimene – „ideālais modelis”. 2. Ģimenes, kurās ir visi nepieciešamie apstākļi bērnu audzināšanai, taču dažiem faktoriem ir nenoturīgs raksturs. 3. Ģimenes, kurās nav radīti nepieciešamie apstākļi bērnu audzināšanai. 4. Sociāli ielaistas ģimenes.</p>	<p>1. Labvēlīgās ģimenes. 2. Ārēji labvēlīgās ģimenes. 3. Nelabvēlīgās ģimenes.</p>	<p>1. Harmoniska ģimene. 2. Nelabvēlīgo ģimeņu tipi: 2.1. Ārēji mierīga ģimene. 2.2. „Vulkāniska ģimene”. 2.3. „Ģimene sanatorija”. 2.4. „Ģimene cietoksnis”. 2.5. „Ģimene teātris”.</p>	<p>1. Ģimenes ar stingriem noteikumiem. 2. Aizsargājošās ģimenes. 3. Haotiskās ģimenes. 4. Simboliskās ģimenes. 5. Harmoniskās (saistību) ģimenes.</p>

Ieskats šo aurotu ģimeņu iedalījumā parāda vecāku savstarpējo attieksmi un attieksmi pret bērniem, to audzināšanu, emocionālo, bioloģisko un sociālo vajadzību apmierināšanu. (23, 12. lpp.)

Tieši no ģimenes bērni nāk sabiedrībā.

Ģimene ir primārā vide, kur cilvēks dzīvo, kur veidojas viņa personība un viņš iemācās dažādus uzvedības veidus. Katrs cilvēks nāk no ģimenes, taču tās ir ļoti atšķirīgas. Tā kā ģimene ir mainīga sistēma, tad arī ģimenes struktūra var mainīties laika gaitā. Fiziski un garīgi vesela ģimene ir tautas, valsts dzīves un nākotnes stiprais pamats. (6, 25. lpp.)

Ģimenes funkcijas:

1. ***reproduktīvā*** funkcija, kuras būtība ir apmierināt cilvēka vajadzību pēc pēcnācējiem un līdz ar to dzimtas turpinājuma vai cilvēces nepārtrauktības nodrošināšana;
2. ***primāras sociālās*** jeb ***socializācijas*** funkcija. Ģimene, māte un tēvs veido bērna pirmo sabiedrību un līdz ar to ikdienas uzvedības paraugus, normas, standartus;
3. ***audzināšanas*** funkcija, kuras plašākā būtība ir cilvēces kultūras nepārtrauktības nodrošināšana, sadarbojoties vairākām paaudzēm.
4. ***sadzīves materiālās nodrošināšanas*** funkcijas saturā ietilpst fiziskās aprūpes un izdzīvošanas aspekti: mitekļa – mājas vai dzīvokļa – nodrošinājums, apģērbs, barība, higiēnas prasību ievērošana utt.;
5. ***rekreatīvā funkcija*** - atpūtas un relaksācijas iespējas, noteiktas kartības, dzīves ritma un organizācijas nodrošināšana, ievērojot ģimenes locekļu individuālās īpatnības, lai atjaunotu fiziskos un garīgos spēkus;
6. ***komunikatīvā (garīgas saskarsmes)*** funkcija jo ģimenē apvienojas līdzīgi domājošie, jūtošie un darošie.
7. ***psihoterapeitiskā*** funkcija – sekmīga tad, ja dzīvesbiedri un visi ģimenes locekļi var palīdzēt cits citam nodrošināt garīgo veselību. Šai funkcijai ir vismaz divi aspekti: ārstējošais (atvieglojuma rašana) un iedvesmojošais (uz izmaiņām rosinošais);
8. ***felicitoloģiskā (laimes)*** funkcija ir caurviju izjūta un aktivitāte, jo ir atkarīga no tā, kā tiek veiktas visas iepriekšējās funkcijas, un ģimene var justies laimīga vai vismaz apmierināta. (6, 23. -24. lpp.)

Ģimene, kā sociālais institūts iziet piecus līmeņus:

- ✓ stāšanās laulībā,
- ✓ pirmā bērna piedzimšana,
- ✓ pēdējā bērna dzimšana,
- ✓ „tukša ligzda” – pēdējā bērna iziešana no ģimenes,

- ✓ ģimenes beigas ar viena no laulāto miršanu.

Katram cilvēkam eksistē divas ģimenes. Tā, no kuras viņš ir izgājis, kuru viņš nodibinājis, un kurā viņš patlaban dzīvo. (28, 271. lpp.)

Ģimenes attīstībai jāiziet vairākas stadijas:

1. *stadija.* ģimenes nodibināšana.
2. *stadija.* bērna piedzimšana, ģimene sastāv no divām paaudzēm.
3. *stadija.* ģimene no trim paaudzēm, kad pieaugušie bērni nodibina ģimeni. Šajā stadijā vai nu ģimene paplašinās, vai izirst.
4. *stadija.* kad viss ir nokārtojies, bērni iekārtojušies atsevišķās ģimenēs, vecāki dodas pensijā.
5. *stadija.* šis ir rūpju periods par ģimenes locekļiem, kuriem šī palīdzība ir nepieciešama.
6. *stadija.* noslēdzošais periods ģimenes ciklā. (28, 272. lpp.)

Speciālisti ir noteikuši trīs dažādus ģimenes struktūras veidus, taču daudz vecāki dažādos aspektos izmanto dažādu pieeju kombinācijas, audzinot bērnus viņiem raksturīgajā stilā.

Autoritārā ģimene. Vecāki pieņem lēmumus un māca bērniem pakļauties viņu likumiem. Vecāki var neapzināties, ka nepalīdz bērniem iemācīties pieņemt pašiem savus lēmumus.

Liberālā ģimene. Viens vai abi vecāki atļauj bērnam darīt visu, ko vien viņš vēlas, un pašam visu izlemt. Bērnam nerodas drošības sajūta, ko parasti veicina regulāri ieradumi un strukturēta ģimenes dzīve.

Autoritatīva ģimene. Šādā ģimenē vecāki savstarpēji vienojas par bērnu audzināšanas pamatlikumiem. Ģimene cenšas sasniegt lielāku demokrātiju un seko idejai, ka bērniem ir patstāvīgi jāpaplašina savu iespēju robežas. (5, 250. lpp.)

Pēc lieluma ģimenes iedala nukleārās, kad kopā dzīvo vecāki ar saviem bērniem, vai radniecības pamata. Ģimenes locekļi šajā sistēmā ir kā elementi, kur katram ir sava loma, kuras atrodas savstarpējā mijiedarbībā. Izšķir divus ģimeņu sistēmu veidus:

1. Labvēlīgās un veselīgās ģimenes – funkcionālās;

Ā. Karpova skaidro, ka funkcionālā ģimene ir elastīga, ar atklātām, brīvām savstarpējām attiecībām, kur valda „mēs” izjūta. Harmoniskā ģimenē dzīvesbiedri uztver viens otru bez aizspriedumiem, priecājas par otra panākumiem. Galvenais komponents šādā ģimenē ir vecāku un bērnu solidaritāte, bērna drošība.

2. Nelabvēlīgās un neveselīgās – disfunkcionālās.

Disfunkcionālajās ģimenēs valda zema pašpaļāvība ģimenes locekļiem, netiek nodrošinātas normālas attiecības, pastāv problēmas ar lomu maiņām, netiek skaidri formulēti likumi, atbildība. Laulātie ir noslēgti, reti kontaktējas. Problēmas pastāvēšana tiek noliegta,

jūtams intimitātes trūkums. Individuālās vajadzības tiek upurētas ģimenes vajadzībām. Humors, optimisms un dzīvesprieks ir reta parādība.

Cilvēkiem, kuri stājas laulībā vai vienkārši uzsāk kopdzīvi, jāsaskaras ar grūtībām, jāsamierinās ar otra īpatnībām, uzskatiem, attieksmi pret daudziem jautājumiem, jo katram ir iepriekšējās ģimenes piemērs un uzvedības modelis. No savu vecāku ģimeņu saskarsmes stiliem, no viņu dzīves modeļa arī lielā mērā atkarīgas attiecības jaunizveidotajā ģimenē. (23, 9. lpp.)

Bērna psiholoģiskie portreti ģimenē:

- ✓ *Vecākie bērni* ir patstāvīgi, neatkarīgi, ar tendenci dominēt;
- ✓ *Jaunākais bērns* ilgāk bauda pieaugušo uzmanību. Jaunākais bērns ir pierādis saņemt vairāk palīdzības no citiem nekā pārējie bērni;
- ✓ *Vidējam bērnam* jāprot sadzīvot gan ar vecākiem, gan ar jaunākajiem, viņi ir labi diplomāti;
- ✓ *Vienīgie bērni* jau no dzimšanas brīža atrodas īpaša situācijā. Vienīgā bērna attīstību būtiski ietekmē fakts, ka viņš ilgstošu laiku kontaktējās galvenokārt ar pieaugušajiem.

Bērna statuss ģimenē ir viens no faktoriem, kas nosaka pamattendences kā viņš kā pieaudzis cilvēks sadarbosies ar citiem cilvēkiem. (19, 192. lpp.)

Virdžīnija Satīra piedāvā piecus ģimeņu uzvedības modeļus, kas ir sastopami dažādos ģimeņu modeļos:

- ✓ ***Ģimenes ar stingriem noteikumiem***, kurās bieži notiek strīdi, viedokļu un rīcības uzspiešana. Šajās ģimenēs neveltī uzmanību jūtām, veselībai. Primārais ir darbs. Šādā ģimenē bērnam ir grūti, jo netiek izrādītas jūtas, par tām nerunā. Ģimenē valda mīlestības trūkums, saskarsmes problēmas;
- ✓ ***Aizsargājošās ģimenes***, kurās svarīgas ir jūtas, par tām atklāti runā, tās izrāda. Tēvs daudz laika pavada darbā. Galvenais, lai bērnam nekā netrūktu, lai viņam būtu labi. Visu plāno un dara māte. Bērns nemāk organizēt savu dzīvi;
- ✓ ***Haotiskās ģimenes***, kurās vecākus vieno māja, jumts virs galvas, manta, bet mīlestība ir zudusi. Starp ģimenes locekļiem trūkst emocionālo saikņu. Dzīvo kopā ieraduma vai mantas pēc. Ģimenē savstarpējā kontaktēšanās notiek caur konfliktu. Vecākiem „uznāk audzināšanas lēkmes”, var kļūt vardarbīgi, jo nekontrolē savus vārdus un rīcību;
- ✓ ***Simboliskās ģimenes***, kurās vecāki „slimo” ar bērniem. Vīrietis no šādām ģimenēm bieži aiziet. Bērns nekad neizdara pietiekami labi. Notiek manipulēšana ar bērnu;
- ✓ ***Harmoniskās (saistību ģimenes)***, kurās vecāki velta laiku ne tikai bērniem, bet arī sev. Ģimenē valda mīlestība, savstarpējā harmonija. Bērniem patīk būt ģimenē. Vecāki atbalsta bērnus, uzticas viņiem.

Šie ģimeņu uzvedības modeļi palīdz izprast, kāpēc daudzas ģimenes neiztur kopdzīves pārbaudi, jo bieži viņu vecāku ģimenes dzīves modelis ir bijis tik atšķirīgs. (23, 10. – 11. lpp.)

Ģimenes vajadzības specifiski izsaka ģimenes un tās atsevišķo locekļu saistību ar objektīvo īstenību, viņu iekļaušanos cilvēces kultūrā. Tas izpaužas gan priekšmetiski, gan funkcionāli.

Ģimenes vajadzības ir katra tās locekļa personības aktivitātes avots. Tās ir garīgās, materiālās un sociālās vajadzības.

Svarīgs ģimenes uzdevums ir radīt iespējas katram tās loceklim apmierināt savas **garīgās vajadzības**, kas nodrošina indivīda harmonisku attīstību, pilnvērtīgu atpūtu, rada dzīvesprieku.

Ģimenes **materiālās vajadzības** izsaka tos iekšējos motīvus, no kuriem ir atkarīgas ģimenes iespējas iekļauties sabiedrības dzīvē. Ar ģimenes materiālo vajadzību apmierināšanu ir saistīti visi svarīgākie ģimenes budžeta ienākumi un izdevumi.

Sociālās vajadzības ģimenes aspektā ietver sevī saskarsmes jeb komunikatīvo vajadzību

- ✓ rast emocionālu kontaktu un gūt gandarījumu no tā,
- ✓ sociālā prestiža vajadzību,
- ✓ nepieciešamību sevi izteikt. (23, 26. – 27. lpp.)

Mūsdienu ģimenes galvenie uzdevumi ir:

- ✓ radīt maksimāli efektīvu vidi bērnu personības attīstībai;
- ✓ nodrošināt bērnu psiholoģisko aizsardzību un drošību;
- ✓ radīt iespēju bērnam apgūt praktiskās iemaņas un prasmes, kuras nepieciešamas, lai attīstītu pašapkalpošanās iemaņas, kā arī lai palīdzētu ģimenes locekļiem;
- ✓ bērnu pašapziņas un pašcieņas veicināšana.

Ģimenes audzināšanai ir arī savi principi:

- ✓ humānisma princips;
- ✓ atklātības un savstarpējās uzticēšanās princips;
- ✓ optimisma princips;
- ✓ bērnu kā līdztiesīgu (vienlīdzīgu) partneru iesaistīšana ģimenes norisēs;
- ✓ loģiskums un secīgums prasībās pret bērnu;
- ✓ palīdzības un atbalsta sniegšana bērnam jebkurā situācijā.

Ģimenes audzināšanā būtu jāievēro arī atsevišķi aizliegumi:

- ✓ nesodīt fiziski;
- ✓ nemoralizēt;
- ✓ neatgādināt iepriekšējus pārkāpumus;
- ✓ nelasīt bērnu vēstules, dienasgrāmatas;
- ✓ neuzspiest savu viedokli, to nepamatojot; (2, 26. – 27. lpp.)

Visi iepriekš minētie aspekti ir cieši saistīti, un to kombinācijas ir bezgalīgi daudzveidīgas. Līdz ar to ir grūti atrast divas ģimenes, kas būtu vienādas pēc savas audzināšanas ietekmes uz jauno paaudzi.

Nelabvēlīga ģimene

- ✓ *Vecāki lieto alkoholu;*
- ✓ *Bērns tiek pamests novārtā;*
- ✓ *Bērns neapmeklē skolu;*
- ✓ *Antisanitāri apstākļi dzīvoklī;*
- ✓ *Bērns klaiņo savā vaļā;*
- ✓ *Ģimene ir sabiedrībai nevēlama;*
- ✓ *Vecāki nerūpējas par bērniem;*
- ✓ *Vecāki nerūpējas par sevi;*
- ✓ *Nevēlēšanās kaut ko mainīt*

Sociālā riska ģimene

- ✓ *Ģimene riska situācijā: abi vecāki nodarbināti, maza emocionāla saskare ar bērniem;*
- ✓ *vecāki ir bezdarbnieki, trūkums;*
- ✓ *jauktas laulības(dažādas nacionalitātes);*
- ✓ *sektas;*
- ✓ *vardarbība ģimenē;*
- ✓ *vecāku izglītības trūkums;*
- ✓ *informācijas trūkums;*
- ✓ *atbalsta sistēmas trūkums;*
- ✓ *daudz bērnu ģimenes;*
- ✓ *vientuļās mātes;*
- ✓ *nepilnas ģimenes;*
- ✓ *Ģimenes krīze: ģimenes locekļa zaudēšana, slimība, kāds ir pensijā, darba zaudējums, bērna piedzimšana, izlikšana no dzīvokļa.*

1.1. att. Ģimeņu tipi (3, 94. lpp.)

Ņemot vērā iepriekš rakstīto, ģimene ir primārā vide, kur cilvēks dzīvo, kur veidojas viņa personība un viņš iemācās dažādus uzvedības veidus. Katrs cilvēks nāk no ģimenes, taču tās ir ļoti atšķirīgas.

Ģimene ir viena no socializācijas centrālajām instancēm un ieņem galveno lomu bērna socializācijas procesā. Ģimene ir pirmā grupa, kurā cilvēks iesaistās līdz ar savu piedzimšanu. Tieši ģimenē sāk veidoties un attīstīties bērna iekšējā garīgā pasaule un sociālās uzvedības formas. Ģimene kā sabiedrības pamatsūniņa un primārais socializācijas aģents ir unikāla sociāla grupa.

2. RISKĀ ĢIMENŅU RAKSTUROJUMS

Mūsdienās jēdziens „riskā grupas” pedagoģijā tiek lietots bieži. Riskā grupas ir visas tās grupas, kas pēc savas labklājības vai veselības stāvokļa un dzīves veida atrodas kritiskā situācijā un var būt bīstamas pašas sev vai citiem sabiedrības locekļiem.

Sociālā darba teorētiķi, balstoties uz ASV un citu valstu sociālā darba zinātnisko literatūru aizvien vairāk pielieto terminus: riskā ģimene, sociālā riskā un augsta sociālā riskā ģimene. Palielinās to ģimeņu skaits, kas nespēj vai nevēlās rūpēties par bērnu audzināšanu. Ģimenēs nereti valda depresija, vienaldzība, alkoholisms, narkomānija, pieaug vardarbības risks un veidojas kriminogēnas situācijas.

Ģimenēs, kurās pastāv kāds no minētajiem riskā faktoriem, veidojas disfunkcija ģimenes attiecībās. Neredzot risinājumu bezcerībai, ģimene nereti izvēlās destruktīvu ceļu. Raksturīgākie faktori, kas ietekmē riskā ģimeņu multiproblēmu situāciju - bezdarbs, zemais izglītības līmenis, atkarības (alkoholisms, narkomānija, toksikomānija, azartspēles). Daudzas ģimenes līdz ar to nonāk bāriņtiesu nelabvēlīgo ģimeņu uzskaitē un ir lielā mērā atkarīgas no institūciju sniegtajiem pakalpojumiem, no profesionāļu prasmes risināt viņu problēmas. Bāriņtiesās un pagasttiesās joprojām statistikas atskaitēs parādās definējums *nelabvēlīga* ģimene. (22, 14. lpp.)

Tiek uzskatīts, ka mūsdienu ģimene veido sabiedrības pamatstruktūru, tā bioloģiski atražo cilvēku un piedalās personības socializācijas procesā. Ģimenē, kurā aug bērns, liela nozīme ir audzināšanai, ko īsteno vecāki, vadoties no savas pieredzes, nepārkāpjot morālās un tiesiskās normas, tādējādi vecāki cenšas parādīt labāko piemēru, kas būtu vadmotīvs bērna pareizā dzīves ceļa uzsākšanai. Taču ne vienmēr šāds paraugmodelis ir realizējams, jo pastāv vairāki apstākļi, kas liek to darīt. Šādā ģimenē mazais cilvēks nesaņem nekādu sirds siltumu, mīlestību, tāpēc vienīgais, ko viņi iemanto no ģimenes, ir tās negatīvā dzīves pieredze. (3, 73. lpp)

Tieši tēva un mātes rīcība un dzīves veids ir bērnu uzvedības paraugs. Saskaņā ar pazīstamā fiziologa I. Pavlova uzskatiem, jebkura indivīda uzvedības stereotipi bērnībā izveidojas pārsvarā ar labvēlīga refleksa palīdzību. Tieši ģimenē bērns gūst noteiktu priekšstatu par to, kas dzīve ir galvenais, kā uzvesties dažādās dzīves situācijās, kā izturēties pret vecākiem un jaunākiem cilvēkiem, pret darbu un atpūtu. No vispārējās tikumiskās atmosfēras ģimenē bērniem veidojas noteikta attieksme pret sabiedrības izvirzītām morālām un tiesību normām. Ģimenē, kurā rūpējas cits par citu, kurā pieaugušajiem ir darbs un patīk strādāt, kurā pret apkārtējiem izturas ar uzmanību un izpratni, parasti izaug labi audzināts cilvēks. Ģimenēs, kurās ikdienā vērojama pieaugušo antisabiedriska uzvedība, izaug desmit reizes vairāk bērnu ar novirzēm uzvedībā nekā pirmās grupas ģimenēs. (18, 6.lpp.)

Morāli nelabvēlīgā ģimenē bērniem netiek nodrošināta viena no galvenajām psiholoģiskajām vajadzībām – vajadzība pēc vecāku uzmanības un mīlestības. A. Makarenko raksturoja nelabvēlīgos ģimenes apstākļos augušu bērnu psihes stāvokli šādi: „prieka trūkumu par nākamo dienu”. Šādi bērni ļoti cenšas uzturēt sakarus ar vienaudžiem un pieaugušajiem ārpus ģimenes, tā zināmā mērā aizvietojot vecāku uzmanības, maiguma un rūpju trūkumu. Taču, ja šī savstarpējā saskarsme iegūst neveselīgu noslieci, tā postoši ietekmē bērnu morālo attīstību un uzvedību.

Arī vecāku pedagoģiskajai nostājai ir svarīga nozīme attiecībā uz ģimenē īstenoto audzināšanu. (18, 7. lpp.)

Zinātniece V. Senko ir analizējusi cēloņus, kas rada kļūdas ģimeniskajā audzināšanā:

- **Kļūdas audzināšanās līdzekļu izvēlē:**

- ✓ vecāku vājās zināšanas pedagoģijā,
- ✓ bērnu psiholoģijā,
- ✓ saskarsmes problēmas,
- ✓ prasību nesaskaņošana,
- ✓ bērnu sodīšana;

- **Uzraudzības trūkums:**

- ✓ vecāku aizņemtība darbā,
- ✓ vecāku bezatbildība;
- ✓ **Negatīvs paraugs:**
- ✓ zems kultūras līmenis,
- ✓ amorāla uzvedība,
- ✓ dzeršana;

- **Traucēta ģimenes struktūra:**

- ✓ tēva vai mātes trūkums ģimenē,
- ✓ patēvs vai pamāte u.c. (23, 6. – 7. lpp.)

Ir vairāki nepareizas audzināšanas veidi ģimenē:

- ✓ **Kontroles un uzraudzības trūkums** – vecāki ir aizņemti ar saviem darbiem un rūpēm, neatliek laika un enerģijas bērniem. līdz ar to bērni ir atstāti novārtā un var tikt pakļauti vienaudžu nelabvēlīgajai ietekmei.
- ✓ **Pārspīlētas rūpes un gādība**, kas izpaužas divos veidos:

1. It kā bērna labā tiek izvirzīti daudzi aizliegumi, stingri norādījumi un pavēles. Tā rezultātā bērns kļūst neizlēmīgs, bailīgs, nedrošs par savu rīcību, nespēj sevi un savas intereses aizstāvēt. Pusaudža gados šie bērni sāk ignorēt vecākus, cenšas būt līdzīgi saviem vienaudžiem un atsvešinās no ģimenes;

2. Bērns ir ģimenes „centrs”, visas viņa prasības un vēlmes tiek izpildītas, par viņu sajūsminās un ar viņu lepojās. Attieksme ir nekritiska. Tā rezultātā aug egoists, kurš objektīvi nespēj novērtēt sevi. Šiem bērniem rodas problēmas skolā, jo klasē viņus nesaprot, ignorē. Šie bērni paši ir nelaimīgi, jo savu problēmu cēloni saskata citos, nevis sevī, līdz ar to nespēj mainīties.

- ✓ **Atstumšana ģimenē (Pelnrušķīte)**, kuru raksturo emocionālais vēsums, vienaldzība. Tā nav attieksme tikai pret bērnu, bet tas ir arī ģimenes savstarpējo attiecību veids. Bērns uzskata, ka viņu tēvs un māte nemīl. Materiāli bērns var būt normāli nodrošināts. Ārēji šādas negācijas ir grūti pamanīt, līdz ar to ne bērni, ne arī ģimene nesaņem ne pedagoģisko, ne psiholoģisko palīdzību. Šis ģimenes tips visbiežāk ir bērnu neirotisko traucējumu cēlonis. Gadās, ka bērni no šādām ģimenēm apskauž citus un kļūst cietsirdīgi.
- ✓ **Izteikti stingra audzināšana**, kuru raksturo izstrādāta sodu sistēma par jebkuru pārkāpumu ģimenē un turēšana dzelžainā pakļautībā un bailēs. Šajās ģimenēs varētu izpausties arī fiziskā sodīšana un morālā vardarbība. Šo bērnu raksturīgākās īpašības ir cietsirdība, vienaldzība pret citiem vai arī uz bailu pamata izveidojusies vēlme visiem izpatikt.
- ✓ **Ļoti augsti tikumiskie ideāli un kritēriji audzināšanā**. Bērns tiek izmantots, lai apmierinātu vecāku nepiepildītās vēlmes, vests uz daudziem interešu izglītības pulciņiem. Skolas laikā no bērniem tiek prasīts augsts sekmības līmenis, vecākiem ir paaugstinātas pretenzijas attiecībā pret bērnu, proti – viņam vienmēr jābūt labākam par saviem vienaudžiem. Šādas audzināšanas rezultātā bērnam izveidojas baiļu sindroms – viņš baidās kļūdīties, neattaisnot vecāku ideālus. Līdz ar to bērniem veidojas grūtības kontaktos ar vienaudžiem, kā arī dažādi neirotiskie traucējumi.

Tipiskākie vecāku un bērnu attiecību modeļi ģimenē lielā mērā nosaka jauna cilvēka attīstības tendenci un rakstura dominanšu veidošanos, kas būtībā pavada viņu visa mūža garumā.
(2, 27. - 28.lpp.)

Riska ģimenes var iedalīt trīs grupās:

1. preventīvās, tās ir ģimenes, kurās problēmas nav izteiktas un kuras atrodas risku attīstības sākuma stādīja.
2. ģimenes, kurās sociālās un citas pretrunas saasina ģimenes locekļu savstarpējās attiecības, kā arī attiecības ar apkārtējiem, līdz kritiskajam līmenim.
3. ģimenes, kuras zaudējušas jebkuru dzīves perspektīvu, inertas attiecībā uz savu un savu bērnu likteni. (21, 8.lpp.)

Starp sociālā riska ģimeni un nelabvēlīgu ģimeni ir ļoti trausla robeža, taču Latvijā pārsvarā tiek runāts par nelabvēlīgām ģimenēm. Varbūt tas ir tādēļ, ka mūsu valstī tiek strādāts vairāk ar nelabvēlīgām ģimenēm, ar sociāli ielaistām ģimenēm. Ģimene reti vērsas pēc palīdzības, ja ir nokļuvusi riska situācijā. Varbūt tas ir saistīts ar informācijas trūkumu, kur varētu vērsties pēc palīdzības. Lielākā daļa nelabvēlīgo ģimeņu nevēršas pēc palīdzības pašas, bet par tām tiek ziņots tad, kad tās jau ir sabiedrībai nevēlamas un traucējošas.

Pastāv vairāku teorētiķu atzinumi par dažādiem ģimenes tiem. No visiem ģimenes tiem, tiks izdalīts un aplūkots tieši nelabvēlīgas ģimenes tips.

Psihiatrs J. Bujanovs uzskata – nelabvēlīga ģimene, pirmkārt, ir tāda, kur ir skaidri audzināšanas defekti, kaut gan tas arī nav vienīgais kritērijs. (3, 84. lpp.)

Zinātniece D. Dzintare piedāvā savu ģimeņu iedalījumu pēc bērnu audzināšanas ģimenēs:

- ✓ ģimenes, kurās nav radīti nepieciešamie apstākļi bērnu audzināšanai;
- ✓ sociāli ielaistas ģimenes.

Pedagoģe J. Kovaļčuka:

- ✓ nav vienotas prasības, nepārdomāti organizēta sadzīve, vecāki strīdas savā starpā, bērnu audzināšanai nepievērš uzmanību, lieto alkoholu.

ASV zinātnieku grupa:

- ✓ *Emocionāli neveselīga ģimene.* Ģimenes locekļi grauž viens otra pašcieņu, valda diktatūra, cenšas norobežoties no sabiedrības, kopā brīvo laiku pavada maz, nenoteiktas prasības.
- ✓ *Nelabvēlīga ģimene.* Izdala četras grupas:
 1. alkoholiķu, narkomānu ģimenes.
 2. ģimenes, kurās locekļi dara pāri viens otram gan emocionāli, gan fiziski.
 3. ģimenes, kurās ir vardarbīga izturēšanās pret bērniem.
 4. nelokāmi dogmatiskas ģimenes (relīģijas, sektas u.c.). (3, 84. – 85. lpp.)

Apkopojot teorijas varētu teikt, ka par riska ģimeni var nosaukt tādu, kura ir saskārusies ar kādu no iepriekšminētajām grūtībām (problēmām), un pati nav spējīga tikt ar to galā. Ģimenei rodas nepieciešamība pēc palīdzības. Par nelabvēlīgām ģimenēm varētu saukt tādas, kuras neatrisinātu problēmu ir ielaidušas dziļāk, nav vērsušās pēc palīdzības vai tā nav bijusi pieejama, un ģimenes ir kļuvušas sabiedrībai nevēlamas.

Tātad pēc visa iepriekš minētā, riska ģimene ir ģimene, kurā netiek nodrošināta bērna attīstībai labvēlīga vide, tajā skaitā emocionālās vajadzības, kā arī netiek apmierinātas bērna pamatvajadzības. (22, 16. lpp.)

Riska ģimene ir ģimene, kurā bērns pārdzīvo diskomfortu, stresa situācijas, cietsirdību, vardarbību, nevērtību, badu.

Riska ģimene var būt gan pilna, gan nepilna, tās var būt gan materiāli nodrošinātas ģimenes, gan ģimenes, kas atrodas zem iztikas minimuma līmeņa. (21, 71pp.)

Kā minēts iepriekš, riska ģimenes ir ļoti dažādas: gan pēc apstākļiem, gan problēmu veida, gan problēmu cēloņiem, gan grūtību pakāpes. (3, 86. lpp.)

Ārējo faktoru ietekmei uz ģimeni ir graujošas sekas. Nevienlīdzīgais sociālais stāvoklis veicina šo ģimeņu un bērnu sociālās izslēgtības risku sabiedrībā: bērnu sociālo izolāciju skolā un līdz ar to traucējumus bērnu garīgajā un fiziskajā attīstībā. Lielai daļai bērnu šajās ģimenēs netiek nodrošināta pietiekoša aprūpe, pilnvērtīgs uzturs, bērni dzīvo nelabvēlīgā sociālā vidē, kas robežojas ar vardarbības un noziedzības risku. Jāpievērš uzmanība tam, ka šajās ģimenēs aug un attīstās liels skaits bērnu, kas neiegūst pozitīvu dzīves pieredzi, bet pārņem ģimenē valdošās vērtības un uzskatus, pieredzi un priekšstatus par ģimeni. Tādējādi pastāv nopietns risks, ka bērniem pieaugot, tiks atražotas savu vecāku ģimeņu problēmas.

Nelabvēlīgie ģimenes attiecību tipi kā sociālā riska ģimeņu rašanās cēloņi:

Psihoterapeite un psiholoģe A. Spivakovska nelabvēlīgo ģimeņu tipus diferencē šādi:

✓ ***Ārēji mierīga ģimene.***

Šādā ģimenē dzīve rīt mierīgi, un, raugoties no malas, var rasties iespaids, ka ģimenes locekļu attiecības ir labas un saskanīgas. Taču, iepazīstot laulātos tuvāk, kļūst skaidrs, ka viņi reti sarunājas viens ar otru, kaut arī paklausīgi un stereotipiski, pat ar paaugstinātu entuziasmu pilda savus pienākumus. Aiz labvēlīgās „fasādes” slēpjas ilgstoši un intensīvi apslāpētas negatīvas jūtas vienam pret otru.

✓ ***„Vulkāniska” ģimene.***

Šādā ģimenē attiecības ir mainīgas un atklātas. Ģimenes locekļi bieži rīko skandālus, strīdās, lai drīz vien maigi mīlētu un zvērētu mīlestību līdz kapa malai. Kā šāds ģimenes klimats ietekmē bērna pašsajūtu? Bērns neapzināti pārdzīvo pastāvīgu satraukumu, jūt briesmas, taču nesaprot to cēloni, dzīvo nemitīgā sasprindzinājumā un nespēj atbrīvoties no tā. Vecāku strīdi bērna uztverē iegūst katastrofālus apmērus, tie viņam ir īsta traģēdija, kas apdraud dzīves stabilitātes pamatus.

✓ ***„Ģimene – sanatorija”.***

Ģimene tikai ārēji liekas solidāra, bet attiecību dziļumos slēpjas viena dzīvesbiedra nemiera pilna atkarība no otra. Attiecības ir nevis brīvas un draudzīgas, bet gan atkarīgas. Bērnu pozīcija šādās ģimenēs var būt dažāda. Ja ģimene pārvēršas par „sanatoriju” vecākiem, bērni parasti vairs netiek pietiekami aprūpēti, neizjūt vecāku pieķeršanos un mīlestību. Kad „sanatorijas” apstākļi tiek radīti brāļiem,

māsām vai citiem radniekiem, bērna pozīcija ģimenē mainās. Ģimenes aprobežošanās ar rūpēm par kādu vienu cilvēku un savstarpējām attiecībām izraisa to, ka ģimenē tiek uzsvērtas visādu briesmu iespējas, valda baiļu atmosfēra.

✓ **„Ģimene – cietoksnis”.**

Šo ģimenes attiecību pamatā ir uzskats par apkārtējās pasaules draudīgumu, agresivitāti un nežēlību. Šādās ģimenēs izveidojas šķietamas savstarpējās saprašanās attiecības, bet savas iekšējās problēmas laulātie „pārnes” uz apkārtējo vidi.

Attieksme pret bērniem šādās ģimenēs arī ir stingri reglamentēta. „Cietokšņa” tipa ģimenēs mīlestība pret bērnu aizvien vairāk iegūst nosacītu raksturu, bērnu mīl tikai tad, kad viņš izpilda ģimenes izvirzītās prasības.

„Cietokšņa” tipa ģimenē bērns nonāk pretrunīgā pozīcijā, izjūt iekšēju konfliktu, ko rada nesaskaņas starp vecāku un apkārtējās vides prasībām un bērna personisko pieredzi.

✓ **„Ģimene – teātris”.**

Šādās ģimenes saglabā stabilitāti, izmantojot specifisku „teatralizētu dzīves veidu”. Dažreiz ģimenes locekļi „spēlē teātri” viens otram, citreiz visa ģimene veido vienotu ansambli, kas tēlo apkārtējai sabiedrībai. Šādu ģimeņu uzmanības centrā vienmēr ir spēlē un efekts. „Ģimenes teātra” uzdevums ir saglabāt labklājības ilūziju un nepieciešamo tuvību. Teatralizētajā ģimenes vidē rodas īpaša attieksme pret bērnu. To raksturo centieni noklusēt viņa trūkumus un nepilnības, noslēpt grūtības, demonstrējot šķietamas pozitīvās īpašības un panākumus.

✓ **„Ģimene – trešais lieks”.**

Šādas ģimenes rodas tajos gadījumos, kad vecākiem par galveno vērtību kļūst viņu personības īpatnības un mijiedarbības stils, bet nepieciešamība pildīt vecāku pienākumus neapzināti tiek uzskatīta par šķērsli laimīgai laulības dzīvei. Šādās ģimenēs vecāki garīgi nav sagatavojušies vecāku funkciju izpildei.

Bērniem, kas aug tādās ģimenēs, ir raksturīgi mokoši pārdzīvojumi, ko izraisa viņu nepilnvērtības izjūta. Ģimenē vērojama ļoti liela bērnu atkarība no vecākiem, pastiprināta pakļautība viņiem.

✓ **Ģimene ar „elku”.**

Attiecības, kas pastāv starp ģimenes locekļiem, rada „ģimenes elku” tādā gadījumā, ja bērna audzināšana ir vienīgais, kas saista laulātos, ja rūpes par bērnu kļūst par vienīgo spēku, kas spēj vecākus noturēt kopā. Bērna labklājības vārdā notiek nesavtīga pašuzpurēšanās, tiek notušētas visas pieaugušo problēmas. Bērns nonāk ģimenes centrā, vecāki pievērš viņam pastiprinātu uzmanību, bezgala aprūpē

savu pēcnācēju, saista ar viņu milzīgas cerības. Tādas audzināšanas ietekmē bērni kļūst nepastāvīgi, zaudē aktivitāti un pašiniciatīvu.

✓ **„Ģimene – masku balle”.**

Veidojot dzīvi saskaņā ar savu atšķirīgo vērtīborientāciju, vecāki izveido bērnam tādus apstākļus, kuros viņam tiek izvirzītas atšķirīgas prasības un doti nesaskanīgi vērtējumi. Audzināšana kļūst nekonsekvanta, un bērnam paveras neviendabīga, dažreiz pat pretrunīga pasaules aina. (25, 38. – 46. lpp.)

Par sociāla riska ģimeni var definēt ģimenes, kurās ir grūti risināmas problēmas, ierobežotas iespējas nodrošināt labvēlīgus dzīves apstākļus pilnvērtīgai attīstībai visiem ģimenes locekļiem.

Sociālās problēmas var būt saistītas ar:

- ✓ veidošanos, attīstības vai iziršanas posmu (nepilna, daudzbērnu, ar bērnu vai vecāku invalīdu utt.);
- ✓ apstākļus ietekmē valsts un sabiedrības situācija (maznodrošinātas ģimenes, ģimenes ar sliktiem dzīves apstākļiem, bēgļu ģimenes, bezdarbnieku ģimenes u.c.);
- ✓ apstākļus ietekmē iekšējie faktori, asociāla ģimenes locekļu uzvedība (alkoholisms, narkomānija, likumpārkāpumi u.c.) (21, 3. lpp.)

Sociālā riska ģimeni raksturojošie faktori:

- ✓ ģimeni riska situācijā;
- ✓ abi vecāki nodarbināti;
- ✓ maza emocionālā saskare ar bērniem;
- ✓ bezdarbs;
- ✓ trūkums;
- ✓ izlikšana no dzīvokļa;
- ✓ jauktas laulības;
- ✓ sekta,
- ✓ vecāku izglītības trūkums;
- ✓ informācijas trūkums;
- ✓ atbalsta sistēmas trūkums;
- ✓ daudzbērnu ģimenes;
- ✓ viena vecāka ģimenes;
- ✓ ģimenes krīze – ģimenes locekļa zaudējums, bērna piedzimšana, slimība, kāds pensijā un / vai invalīds;

Augsta sociālā riska ģimeni raksturo:

- ✓ jebkura veida vardarbība ģimenē;

- ✓ jebkura veida atkarības problēmas;
- ✓ devianta un asociāla uzvedība;
- ✓ nelabvēlīgi bērnu audzināšanas apstākļi;
- ✓ bērnu izglītības un veselības pamešana novārtā;
- ✓ u.c.

(22, 14. – 15. lpp.)

Riska faktorus ģimenēs var novērtēt pēc dažādiem kritērijiem, kur katru kritēriju pēc izvērtējuma iedala četros līmeņos:

1. ģimenē izvērtējamais kritērijs ir pietiekamā līmenī un ir uzskatāms par ģimenes stipro pusi;
2. kritērijs ir vērtējams kā zems riska līmenis;
3. kritērijam vidējs riska līmenis;
4. kritērijam ir augsts riska līmenis.

Kā arī var iedalīt tos vairākās apakšgrupās:

- ✓ sociāli ekonomiskie faktori, pamatvajadzību nodrošināšana;
- ✓ attiecības ģimenē;
- ✓ vardarbība pret bērnu, šajā gadījumā lielāku uzmanību pievēršot bērna pamešanai novārtā. (21, 7. lpp.)

Ģimenes sociāli ekonomisko faktoru riska līmeņi

2.1. tabula (21, 7.lpp.)

Riska faktori	Pietiekams līmenis	Zems riska līmenis	Vidējs riska līmenis	Augsts riska līmenis
Vecāku stress	<i>Vecākiem nav nozīmīgu stresu</i>	<i>Vecāki ir nelielā stresā</i>	<i>Vecākiem ir nozīmīgs stress vai dzīves pārmaiņas</i>	<i>Vecākiem ir smags dzīves stress vai dzīves pārmaiņas</i>
Sociālais atbalsts vecākiem	<i>Ir atbalsts no radiem, draugiem. Izmanto pašvaldības sociālos pakalpojumus</i>	<i>Reizēm ir kontakti ar radiem, draugiem. Dažreiz izmanto sociālos pakalpojumus</i>	<i>Neregulāri atbalsta kontakti. Neizmanto sociālos pakalpojumus</i>	<i>Vecāki ir izolēti gan emocionāli, gan fiziski. Nav pieejami vai neizmanto sociālos pakalpojumus</i>

Vecāku nodarbinātība	<i>Vecāki ir nodarbināti atbilstoši izglītībai un savai izvēlei</i>	<i>Vecāki ir nodarbināti. Bezdarbnieki ar tūlītēju iespēju tikt nodarbinātiem</i>	<i>Vecāki ir bezdarbnieki, bet ar potenciālu tikt nodarbinātiem</i>	<i>Vecāki ir bezdarbnieki, un bez potenciāla tikt nodarbinātiem</i>
Ģimenes dzīves apstākļi	<i>Ir labiekārtots dzīvoklis</i>	<i>Dzīvoklī kopā dzīvo ar citiem radniekiem</i>	<i>Dzīvoklī dzīvo arī sveši cilvēki vai īrē dzīvokli</i>	<i>Nav pastāvīgas dzīvesvietas</i>
Ģimenes ekonomiskie resursi	<i>Resursu pietiek pamatvajadzību apmierināšanai</i>	<i>Resursu pietiek tikai pamatvajadzību apmierināšanai</i>	<i>Resursi neatbilstoši pamatvajadzību apmierināšanai</i>	<i>Resursu nepietiek pamatvajadzību apmierināšanai</i>
Pamatvajadzību nodrošināšana	<i>Pārtika, apģērbs, higiēnas vajadzības nodrošinātas adekvāti</i>	<i>Nepietiekami nodrošinātas pamatvajadzības bērnam rada nelielu kaitējumu vai diskomfortu</i>	<i>Nepietiekami nodrošinātas pamatvajadzības bērnam rada pieaugošu kaitējuma risku</i>	<i>Nepietiekami nodrošinātas pamatvajadzības bērnam rada nozīmīgas ciešanas</i>

Iemesli, pēc kādiem mūsdienās tiek diagnosticētas riska un augsta riska ģimenes, var tikt kvalificēti pēc šādiem kritērijiem: sociālie, tiesību, medicīniskie, psiholoģiskie, pedagoģiskie, materiālie, kā arī citi kritēriji.

Tātad ir kādas noteiktas pamatproblēmas, kuras ir cēlonis daudzām un dažādām problēmām ģimenē. Parasti gan ir ļoti reti, kad ģimenē ir tikai viens problēmas veids, jo tās visas ir savā starpā saistītas. Vecāku sociālā nenodrošinātība rada psiholoģisku sasprindzinājumu, bet ģimenes materiālā nenodrošinātība ietekmē, piemēram, bērna ēdināšanu ģimenē, kas nosaka bērna pretošanās spējas saslimšanām un bērna organisma attīstību. Daudzās riska ģimenēs bērna problēmas vecākiem neliekas svarīgas jo viņi ir aizņemti ar savu personīgo problēmu risināšanu, bet rūpēties par bērniem viņiem nepietiek laika un spēka.

Darba autore piekrīt tam, ka darbs ar šādām ģimenēm jāuzsāk pēc iespējas ātrāk, jo, kā jau iepriekš minēts, negatīva pieredze, kuru bērns iegūst, dzīvojot riska ģimenē, ir ļoti liela un vēlāk ietekmē bērnu visā viņa turpmākajā dzīvē. (21, 8.lpp.)

Tātad pēc visa iepriekš minēta, par sociālā riska ģimeni var definēt ģimenes, kurās ir grūti risināmas problēmas, ierobežotas iespējas nodrošināt labvēlīgus dzīves apstākļus pilnvērtīgai

attīstībai visiem ģimenes locekļiem. Kā arī, jāpievērš uzmanība tam, ka šajās ģimenēs aug un attīstās liels skaits bērnu, kas neiegūst pozitīvu dzīves pieredzi, bet pārņem ģimenē valdošās vērtības un uzskatus, pieredzi un priekšstatus par ģimeni. Tādējādi pastāv nopietns risks, ka bērniem pieaugot, tiks atražotas savu vecāku ģimeņu problēmas.

3. PEDAGOĢISKĀ KOREKCIJA KĀ VIENS NO KOREKCIJAS VEIDIEM

Korekcijas jēdziens un būtība

Normatīvajos aktos, zinātniski metodiskajā literatūrā un praksē tiek lietoti dažādi korekcijas veidi, un ļoti bieži viņus uzskata par identiskiem, piemēram, sociālā korekcija, uzvedības korekcija, pedagoģiska korekcija un deviantas uzvedības korekcija.

Korekcija – labošana, precizēšana. Korekciju raksturo tas, kā tā cenšas izmainīt un uzlabot. (8, 398. lpp.)

Korekcija ir mērķtiecīga, kompleksa, ilgstoša iedarbība uz personību un vidi, kurā tā dzīvo. Tās būtība ir cilvēka psiholoģisko, pedagoģisko un sociālo noviržu pārvarēšana, lai iekļautu personu sabiedrībā. Viens no galvenajiem korekcijas mērķiem, ir cilvēka uzvedības mainīšana. Korekcija ir jāvada un jāvirza uz galīgo rezultātu – cilvēka paškorekciju.

Kā jau iepriekš minēju ir daudz korekcijas veidu. Tagad nedaudz pievērsīšu uzmanību korekcijas veidiem un tās specifikai.

✓ **Psihokorekcija.**

No psiholoģiska viedokļa korekcija ir kompleksa psiholoģiskā iedarbība uz personību un bieži uz sociālo apkārtni nolūkā mainīt cilvēka uzvedību labvēlīgā virzienā un novērst psihiskos traucējumus un dezorientāciju, kā arī lai attīstītu, noskaidrotu cilvēka spējas un iespējas pilnīgākai pašregulācijai, savas dzīves augstākā mērķa, jēgas un aicinājuma apzināšanai. Psihologe A. Osipova dod savu definīciju: Psihokorekcija – tā ir pasākumu sistēma, kas vērsta uz cilvēku psiholoģijas un uzvedības trūkumu labošanu ar speciāliem psiholoģiskās iedarbības līdzekļiem. Šis korekcijas veids ir skatāms kā plaša psiholoģiska iedarbība uz personību.

✓ **Pedagoģiskā korekcija.**

Pedagoģiskā korekcija - mācību un audzināšanas līdzekļu komplekss, kas virzīts uz bērnu noviržu pārvarēšanu, kuras saistītas ar psihiskiem procesiem: izziņas, emocionāliem un gribas.

Vēl pedagoģisko korekciju definē kā – pedagoga darbību skolēna attīstības nepilnību novēršanai vai samazināšanai un vēlamā rezultāta sasniegšanai. Kā arī korekcija - tā ir speciālu un vispār pedagoģisku līdzekļu kopums, kas vērsts uz bērnu un pusaudžu psihofiziskās attīstības un uzvedības noviržu pavājināšanu vai novēršanu. Pedagoģiskā procesa ietvaros korekcija koriģējoši audzinošas un koriģējoši attīstošas darbības kopums.

✓ **Sociālā korekcija.**

Sociālā korekcija – mērķtiecīga indivīda vai grupu sociālās situācijas maiņa, pieļauto kļūdu un noviržu labošana, antisociālas uzvedības novēršana. Sociālās korekcijas mērķi vienmēr ir virzīti uz pusaudža delikvences cēloņiem.

✓ **Psihosociālā korekcija.**

Psihosociālā korekcija – pasākumu kopums, kas vērsts uz to cilvēka psiholoģisko, pedagoģisko un sociālo noviržu pārvarēšanu, kuras ietekmē viņa sociālo statusu un pašrealizācijas iespējas dzīves, darbības vidē.

Tālāk tiek apkopoti iepriekš minēti korekcijas veidi un to mērķi, kā arī to speciālistu loks, kuri varētu realizēt izvirzītos mērķus.

Korekcijas veidi

3.1. tabula.

Korekcijas veids	Mērķis	Speciālisti, kas realizē.
Psiholoģiskā korekcija	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Mainīt cilvēka uzvedību;</i> ✓ <i>Novērst psihiskos traucējumus;</i> ✓ <i>Novērst dezadaptāciju;</i> ✓ <i>Cilvēka pilnīgāka pašregulācija;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Psihologs</i> ✓ <i>Pedagogs</i> ✓ <i>Sociālais pedagogs</i> ✓ <i>Sociālais rehabilitētājs</i>
Psihokorekcija	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Cilvēka psiholoģijas trūkumu labošana;</i> ✓ <i>Uzvedības labošana;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Psihologs</i> ✓ <i>Sociālais pedagogs</i> ✓ <i>Sociālais rehabilitētājs</i>
Pedagoģiskā korekcija	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Bērna izziņas, emocionālo, gribas noviržu pārvarēšana;</i> ✓ <i>Bērna attīstības nepilnību novēršana vai samazināšana;</i> ✓ <i>Bērnu un pusaudžu psihofiziskā attīstība;</i> ✓ <i>Uzvedības noviržu pavājināšana vai novēršana;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Pedagogs</i> ✓ <i>Psihologs</i> ✓ <i>Sociālais pedagogs</i>
Sociālā korekcija	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Indivīda vai grupas sociālās situācijas maiņa;</i> ✓ <i>Kļūdu un noviržu labošana;</i> ✓ <i>Antisociālas uzvedības novēršana;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Sociālais pedagogs</i> ✓ <i>Sociālais darbinieks</i> ✓ <i>Bērnu tiesību aizsardzības speciālists</i> ✓ <i>Bāriņtiesas/pagasttiesas darbinieks</i> ✓ <i>Policijas darbinieks</i>
Psihosociālā korekcija	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Koriģēt indivīda vai grupas uzvedību;</i> ✓ <i>Koriģēt delikventu uzvedību.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Sociālais pedagogs</i> ✓ <i>Psihologs</i> ✓ <i>Pedagogi</i> ✓ <i>Sociālais darbinieks</i>

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Bērnu tiesību aizsardzības speciālists</i> ✓ <i>Bāriņtiesas/pagasttiesas darbinieks</i> ✓ <i>Policijas darbinieks</i>
--	--	--

Analizējot tabulu, var izdarīt vairākus secinājumus:

- ✓ Analizējot dažādu korekcijas veidu mērķus var redzēt, ka to realizācija prasa šo veidu sintēzi,
- ✓ Dažādie korekcijas veidi ir savstarpēji saistīti un mijiedarbojas,
- ✓ Vienādo mērķu realizācija dažādos korekcijas veidos notiek ar dažādām metodēm un paņēmieniem, kuri ir raksturīgi atšķirīgām profesijām,
- ✓ Korekcija ir komandas darbs, ikviena cilvēka korekcijai ir jābūt individuālai pieejai.,
- ✓ Starp profesionāļu komandai ir kopīgs mērķis, kuru katrs profesionālis realizē caur savas profesijas funkcijām ar savām metodēm un paņēmieniem.

Pedagoģiskās korekcijas būtība

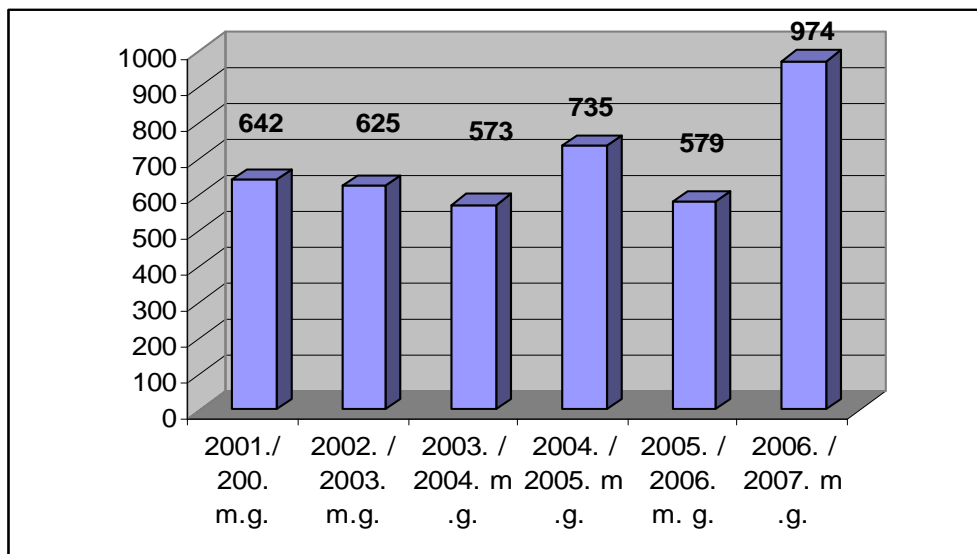
Daudz darīts bērnu labā tiesību aizsardzības jomā – izveidoti visaptverošas sociālās drošība sistēmas pamati, pieņemti starptautiskajām tiesību normām atbilstoši likumdošanas akti (ratificēta ANO Konvencija par bērnu tiesībām, pieņemts Bērnu tiesību aizsardzības likums), kas aizsarga bērnus un garantē ikvienam izglītības iegūšanas iespējas, kā arī izveidots plašs bērnu tiesību sargājošo institūciju tīkls. (9, 9. lpp.)

Rīgas domes Izglītības jaunatnes un sporta departamenta statistika, kas atspoguļo uz otro gadu atstāto skolēnu skaitu Rīgā, norāda, ka straujš otrgadnieku skaita pieaugums vērojams 7. un 8. klasēs. Šī situācija tiek skaidrota ar to, ka daļa skolēnu nespēj izpildīt sarežģītās izglītības programmu prasības, kas īpaši pieaug tieši minētajā posmā, neizslēdzot tādu iemeslu, kā mācību motivācijas trūkums. (11, 56. lpp)

Atsevišķās vispārizglītojošās skolās Latvijā, jau apmēram astoņus gadus darbojas pedagoģiskās korekcijas klases.

Uz 2007./2008. mācību gada sākumu izglītības iestādēm ir izsniegtas 33 spēkā esošas Vispārējās pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas licences, tajā skaitā 9 mazākumtautību.

(13.)

3.1. att. Jauniešu skaits, kas mācās pedagoģiskās korekcijas klasēs (10, 11. lpp.)

Pedagoģiskās korekcijas klasēs mācās bērni un jaunieši, kuri ir klaiņojuši, ilgstoši nav apmeklējuši skolu un nepietiekamā līmenī apguvuši izglītības programmu; kuri individuālā attīstības tempa dēļ nespēj apgūt pamatizglītības programmu un rezultātu sasniegšanai viņiem vajag ilgāku laiku un lielāku palīdzību, kuriem nav izveidojusies motivācija mācīties un mācību prasmes, un iemaņas; kuriem ģimenes psiholoģiskā un sociālā vide traucē sagatavoties skolai, pildīt mājas uzdevumus.

2005./2006. mācību gadā Rīgā vien pedagoģiskās korekcijas klasēs mācījās 579 skolēni. 2006./2007. m.g. 974 audzēkņi. Izzinot, kas ar viņiem notiek jāsecina, ka tuvākajā laikā darba tirgu papildinās mazizglītoti cilvēki, kādu pašreizējā situācijā netrūkst.

2007. gada 2. aprīlī ir izveidots Valsts speciālās izglītības centrs (VSIC). Tā mērķis ir sekmēt izglītojamo spējām, veselības stāvoklim un attīstības līmenim atbilstošas izglītības ieguvu, kā arī koordinēt speciālās izglītības atbalsta sistēmu Latvijā. Taču ar to ir par maz.

Statistikas dati liecina par nemitīgi pieaugošu otrgadnieku, kā arī trešgadnieku skaitu. Dažādi pētījumi liecina par sekmju pazemināšanās tendenci. Pēdējā tautas skaitīšanā iegūtie dati vēsta, ka Latvijā 14 procentiem jauniešu vecumā no 16 līdz 19 gadiem nav iegūta pat pamatizglītība. Turklāt valstī ir aptuveni 10 000 otrgadnieku un trešgadnieku. Savukārt skolu neapmeklē vismaz 2000 jauniešu. Arī „Eurostat” dati nav Latvijai glaimojoši. Proti, tie rāda, ka valstī 19% jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem nav ieguvuši pamatizglītību. Turpretim kaimiņvalstīs šis skaits ir mazāks — Lietuvā 10,3%, savukārt Igaunijā — 13,2%. Baltijas Sociālo

zinātņu institūta veiktajā pētījumā secināts, ka šajā problēmā ir vainojama arī valsts neieinteresētība. Latvijā nav izveidota vienāda pieeja skolēnu „atbiruma” problēmu risināšanai. Skolu, pašvaldību un citu institūciju pārstāvju darbs ar riska grupas bērniem ir viņu pašiniciatīva. Turklāt lielākoties skolēna prasmju diagnosticēšana ir novēlota un uzmanība tiek pievērsta tad, kad problēma ir kļuvusi ļoti liela un ar parastu pedagoģiju vairs nav risināma. (14.)

Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) izglītības reģistra dati liecina, ka vecumā no 7 līdz 18 gadiem 2006./2007. mācību gadā pamatizglītību nav ieguvuši un mācības neturpina 2666 bērni, 2005./2006. gadā tie bija 2240 bērni, bet 2004./2005. gadā - 1931.

Pedagoģiskās korekcijas programma darbojas ļoti vienkārši – bērniem, kuriem iepriekšējos mācību gados vai iepriekšējā skolā bijušas problēmas ar mācību vielas apguvi ir dota iespēja mācīties korekcijas klasē.

Šī programma ir laba alternatīva ne tikai tiem bērniem, kuri 9. klases beigās nav saņēmuši apliecību par vispārējo pamatizglītību, bet arī jaunākiem — ikvienas klases skolēniem, pat tādiem, kuri skolā vispār nav gājuši vai ir sākuši, bet nesekmīgi. Korekcijas klasēs apgūst visus tos pašus priekšmetus, kādus parastajā skolā.

Lai bērns nāktu mācīties uz pedagoģiskās korekcijas klasēm ir jābūt kādam motīvam, kas liek viņam to darīt, šī motīva trūkums bieži vien ir iemesls, kāpēc jaunietis turpina dzīvot savu dzīvi bez skolas, jo tā taču ir vieglāk.

Vispārējās izglītības likums paredz, ka jebkura izglītības iestāde var atvērt klases skolēniem, kuriem nepieciešama pedagoģiskā korekcija. Pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas izglītības programma var tikt īstenota no 1. no 9. klasei.

Pedagoģiskā korekcija ir izglītības programma, kas metodiski un organizatoriski pielāgota bērniem obligātās izglītības vecumā, kuriem nepieciešams papildināt zināšanas pamatizglītības programmas ietvaros.

Pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas izglītības programmas īstenošanai jānodrošina Valsts pamatizglītības standartā definēto uzdevumu sasniegšana, bet programmas īstenošanas īpašie uzdevumi ir:

- ✓ diagnosticēt (konstatēt) izglītojamā sasniegumus konkrētā mācību priekšmetā ar nolūku tos uzlabot un izvēlēties izglītojamam iespējamās optimālās palīdzības sniegšanas veidus, raksturu, metodes, kas dotu vislabāko rezultātu viņa attīstībā un mācību darbā;
- ✓ nodrošināt izglītojamam emocionālās labvēlības un savstarpējās sapratnes atmosfēru skolā un veidot pozitīvas sadarbības vidi pedagogu, izglītojamā un viņa ģimenes (vecāku, aizbildņu) savstarpējās attiecībās;
- ✓ attīstīt daudzveidīgus mācību stimulus, kas atbilstu izglītojamā psihiskajām īpatnībām un tuvinātu izglītojamo izglītošanās motivācijas atrašanai;

- ✓ atbalstīt konstruktīvu pieeju mācībām, tā rosinot izglītojamo veidot savu priekšstatu un interpretāciju tam ko mācās, lai saprastu sakarības starp mācībām un dzīvi.

Iespējas mācīties pedagoģiskās korekcijas klasē tiek piedāvātas bērniem un pusaudžiem, kuri klaiņojuši un ilgstoši nav apmeklējuši skolu, kuriem nav pietiekama motivācija mācīties un kuriem ģimenes psiholoģiskā un sociālā vide traucē mācību darbībai. Šīs programmas īstenošana neparedz bērna izņemšanu no ģimenes vai ievietošanu speciālā izglītības iestādē.

Korekcijas klasēs kavētāju skaits ir krietni lielāks nekā parastajās. Iemesli dažādi.

Tādu klašu skolniekiem bieži vien ir neērti, nav interesanti skolā, vairākos gadījumos viņi ir atrauti no skolas kultūrizglītojošajiem pasākumiem, noslēgušies savas klasēs mikrosociumā.

(28, 39. lpp.)

Taču pamats viens - nav motivācijas mācīties, nespēj pierast pie noteikta dzīves režīma un garīgā darba. Vieglāk taču ir celties, kad gribas, un darīt, kas iepatīkas.

Visbiežāk minēts iemesls, kāpēc bērni kavē stundas, apmeklē skolu neregulāri, vai arī pārtrauc mācības vispār, ir motivācijas trūkums. Bet, lai skolēni būtu motivēti, tiem vajadzīgs stimuls, iedvesma. Viņiem nepieciešama arī virzība, mērķtiecība, pašcieņa un sajūta, ka tie dara kaut ko noderīgu. (12, 9. lpp.)

Korekcijas klases strādā pēc vispārīzglītojošo skolu programmām. Jaunieši mācīšanos atsāk visa mācību gada laikā. Nemācīšanās periods var būt pusgads, gads un pat vairāki gadi. Arī zināšanu līmeņi ir ļoti atšķirīgi. Tomēr skolotājiem ir jāiet uz priekšu vielas apgūvē, aizpildot robus zināšanās. Korekcijas klasēs skolēnu skaits ir neliels, tāpēc nākas klases apvienot. Ņemot vērā, ka arī vienā klasē skolēni zināšanu līmenis ir atšķirīgs, tad bieži vien ar audzēkņiem jāstrādā individuāli.

Pedagoģiskā korekcija pedagoģiskās korekcijas klasēs notiek visa mācību gada laikā.

Pedagoģiskās korekcijas nodarbībās ietilpst:

- ✓ konsultācijas izglītojamo iespējamo psiholoģisko un sociālo problēmu risināšanā iesaistās skolas sociālais pedagogs un psihologs;
- ✓ vērtībizglītības nodarbības un nodarbības saskarsmes prasmju pilnveidei.

Vērtībizglītības un saskarsmes prasmju nodarbības jāiekļauj tēmas:

- ✓ konflikti,
- ✓ es vēlētos atvainoties
- ✓ skaties man acīs,
- ✓ par cieņu, es esmu es,
- ✓ esi mans draugs,
- ✓ stāsts par mājām,
- ✓ ķīmisko vielu lietošana, atkarība no tām,

- ✓ bezspēcība,
- ✓ jūtas,
- ✓ atkarība kā jūtu slimība,
- ✓ līdzatkarība,
- ✓ kauns,
- ✓ vaina,
- ✓ aizsardzības mehānismi,
- ✓ godīgums,
- ✓ mana ģimene,
- ✓ risks un izvēle,
- ✓ es – personība,
- ✓ vērtības manā dzīvē, tikumiskās vērtības un īpašības,
- ✓ uzvedība un saskarsmes kultūra u.c.

Tās ir nodarbības skolēnā emocionālā, garīgā vai fiziskā stresa mazināšanai vai novēršanai, nodarbības jaunu uzvedības modeļu veidošanai.

Pedagoģiskās korekcijas nodarbību plāns:

3.2. tabula

<i>Klase</i>	<i>Stundu skaits nedēļā pa klasēm</i>		<i>Veic</i>
	<i>8.</i>	<i>9.</i>	
<i>Individuālās stundas (konsultācijas)</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>Sociālais pedagogs</i>
<i>Vērtībizglītības un saskarsmes prasmes</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	
<i>Izglītojamā kopēja slodze</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	

4. SOCIĀLPEDAGOĢISKĀS DARBĪBAS AR PEDAGOĢISKĀS KOREKCIJAS KLASĒM RĪGAS VAKARA ĢIMNĀZIJĀ PIEREDZES ANALĪZE

Rīgas vakara ģimnāzija atrodas pašā Rīgas centrā. Tā kā līdzās skolai ir Rīgas Centrālā dzelzceļa stacija un dažādu citu transporta līdzekļa pieturas, tad uz ģimnāziju ērti var nokļūt izglītojamie no visas Rīgas, Rīgas rajona un daudzām citām Latvijas pilsētām un pagastiem.

2007./2008. m.g. Rīgas vakara ģimnāzija īsteno 8 izglītības programmas atbilstoši licencētajām un akreditētajām izglītības programmām.

Rīgas vakara ģimnāzija sekmīgi īsteno 4 pedagoģiskās korekcijas (izlīdzinošā izglītības programma 9.klasei) programmas:

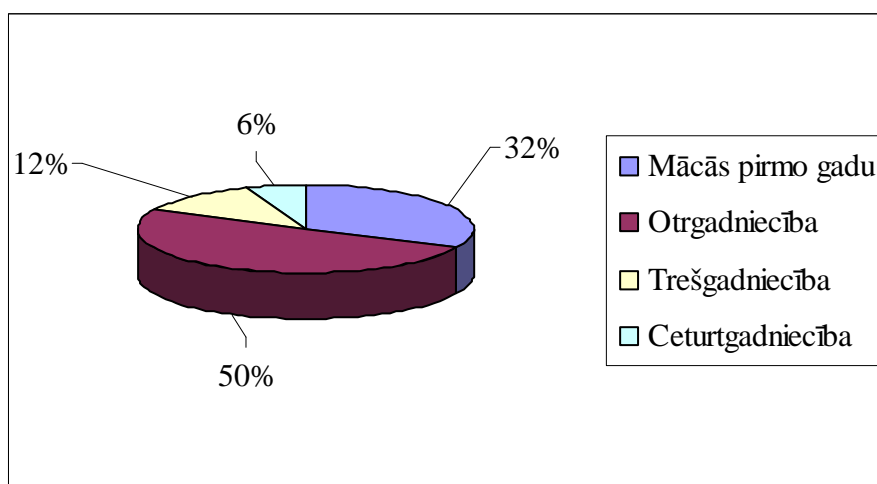
Pedagoģiskās korekcijas (izlīdzinošā izglītības programma 9.klasei) programmas īstenojamās Rīgas vakara ģimnāzija *4.1. tabula*

Nr. p.k.	Izglītības programmas nosaukums	Klase	Skolēnu skaits
Vispārējās pamatizglītības programmas			
1.	Vispārējās pamatizglītības otrā posma (7.-9.klase) pedagoģiskās korekcijas programma (programmas kods 23011811); licences Nr.6774.	8.C;9.G	30
2.	Vispārējās pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas (izlīdzinošā izglītības programma 9.klasei) programma (programmas kods 26011811); licences Nr.6773.	9.C	25
3.	Vispārējās pamatizglītības otrā posma (7. – 9.klase) pedagoģiskās korekcijas mazākumtautību programma (programmas kods 23011821); licences Nr.6775.	8.A;9.A	25
4.	Vispārējās pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas (izlīdzinošā izglītības programma 9.klasei) mazākumtautību programma (programmas kods 26011821); licences Nr.6772.	9.B	18
Kopā:		6	98

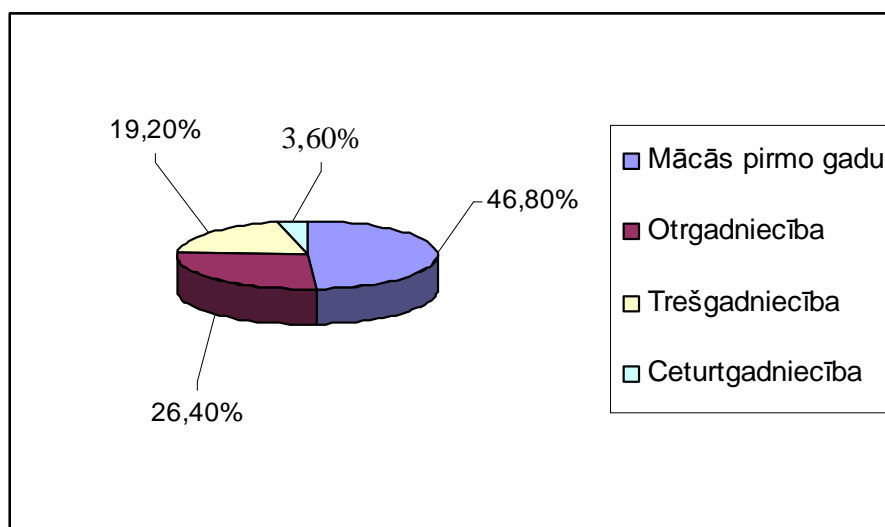
Pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu skaits 2007.2008. m.g. sākumā un beigās 4.2. tabula

Klase	Skolēnu skaits 2007.2008. m.g. sākumā	Skolēnu skaits 2007.2008. m.g. beigās
8. A	12.	10.
8. C	19.	15.
9. A	16.	11.
9. B	19.	14.
9. C	27.	18.
9. G	18.	15.

Analizējot šos datus, var secināt, ka katra klasē ir skolēni, kuri uzsāka mācības, bet tā arī nebeigs mācību gadu.

4.1. att. Pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu skaits, kuri 8. klasē mācās atkārtoti

4.2. att. Pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu skaits, kuri 9. klasē mācās atkārtoti

Lai diagnosticētu tos skolēnus, kuriem nepieciešama sociālā pedagoga atbalsts un palīdzība, mācību gada sākumā tiek veikta izglītojamo sociālā izpēte, notiek regulāra sadarbība ar klašu audzinātājiem, skolas psihologiem, ārstu, skolas vadību.

Rīgas vakara ģimnāzijas personāls, kas veic sociālpedagoģisko darbību diez gan bieži mainījās, līdz ar to sociālpedagoģiskais darbs jāsāk veidot no jauna. Un gan skolotājiem, gan skolēniem, gan pašam sociālajam pedagogam notiek adaptācijas periods, kurā visi mācās sadarboties kopā, kā arī uzticēties viens otram.

Skolas sociālais pedagogs regulāri strādā ar tiem skolēniem, kuri ir no maznodrošinātām vai trūcīgām ģimenēm, bērniem – bāreņiem (skolā mācās 11), otrgadniekiem, skolēniem, kuri regulāri neattaisnoti kavē mācību stundas. Gan skolēniem, gan viņu vecākiem tiek sniegtas individuālās konsultācijas. Tā kā skolēni deklarējuši dzīvesvietu dažādās Rīgas priekšpilsētās un citu pilsētu un pagastu pašvaldībās, tad notiek koordinācijas un sadarbības darbs ar šo pašvaldību sociālajiem dienestiem, policiju, pagasttiesu vai bāriņtiesu.

Lai izglītotu bērnus un jauniešus par viņu pienākumiem un tiesībām, skolā aktīvi darbojas BTAK/Skolēnu pašpārvalde.

Tā kā būtiska sociālā pedagoga darba sastāvdaļa ir profilaktiskais darbs, tad tiek veikta skolēnu izglītošana par seksuāli reprodiktīvo veselību, atkarības problēmām, šajā darbā iesaistot Rīgas Narkomānijas Profilakses centru, Pašvaldības policiju, mediķus.

Sociālā pedagoga darbības pamatā ir process, kurā, izmantojot šai specialitātei atbilstošas funkcijas, principus, metodes un paņēmienus, tiek veikts sociāli pedagoģiskais darbs bērnu, jauniešu un ģimeņu negatīvas socializācijas cēloņu un seku novērtēšanā, ierobežošanā, mazināšanā. (16.)

Sociāla pedagoga darbības mērķi un uzdevumi Rīgas vakara ģimnāzija.

Sociālais pedagogs, kas veic darbu Rīgas vakara ģimnāzijā:

- ✓ Strādā ar bērniem, grupām viņu vajadzībām, problēmām;
- ✓ Sadarbojas ar klašu audzinātājiem un risina tās problēmas, ar kurām audzinātājs netiek galā;
- ✓ Palīdz identificēt, novērot un atrisināt sociālās un emocionālās grūtības, kuras rodas bērniem mācoties ģimnāzijā;
- ✓ Palīdz skolēniem gūt pēc iespējas vairāk no izglītības iespējām;
- ✓ Palīdz vecākiem labāk saprast sevi un savus bērnus.

Rīgas vakara ģimnāzijas sociālā pedagoga pamatuzdevumi:

- ✓ sniegt konsultatīvu palīdzību bērniem, viņu vecākiem personisko un sociālo problēmu risināšanā, palīdzēt izmantot savus resursus grūtību pārvarēšanā un mērķu sasniegšanā;
- ✓ konsultēt bērnus, pieaugušos, pedagogus tiesību jautājumos;

- ✓ analizēt situācijas, kurās nonāk bērni un piedāvāt veidus, kā risināt problēmas, vākt materiālus par nelabvēlīgām vai vāji apgādātām ģimenēm;

Rīgas vakara ģimnāzijas sociālajam pedagogam nepieciešams izzināt un virzīt skolēnu intereses, veidot pozitīvu motivāciju dzīvei un cīņai par sociālo personības augšupeju. Radīt iespējas sociāli nelabvēlīgu ģimeņu sociālajai rehabilitācijai, izvēloties atbilstošas sociālā darba metodes un paņēmienus, kas neaizskar cilvēka cieņu un nerada personības dziļāku depresiju; noteikt sociālās dezorientācijas cēloņus un iemeslus; ar pedagoģisko taktu un iekšējību veidot skolēnos pārliecību par cilvēcisko attiecību harmonizācijas iespējām un sakārtotas iekšējās un ārējās vides nepieciešamību.

Darba ietvaros tika veikta aptauja ar mērķi izpētīt Rīgas vakara ģimnāzijas skolēnu, kuri mācās pedagoģiskas korekcijas klasēs, dzīves sociālos apstākļus.

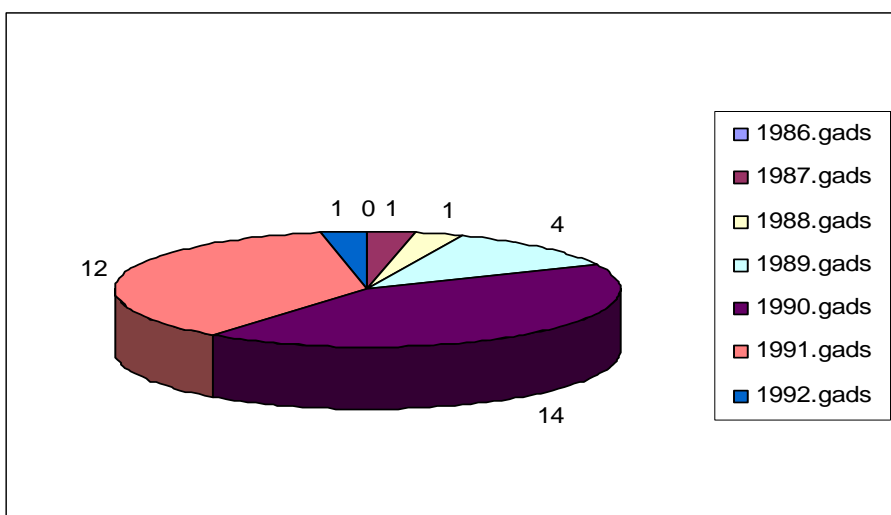
Skolēnu no korekcijas klasēm sociālās izpētes mērķis: Izpētīt Rīgas vakara ģimnāzijas skolēnu, kuri mācās pedagoģiskas korekcijas klasēs, dzīves sociālos apstākļus.

Skolēnu sociālās izpētes mērķa grupa: Rīgas vakara ģimnāzijas 8.c, 9.c, 9.g klašu un 8.a, 9.a, 9.b klašu skolēni.

Skolēnu sociālo izpēti veica: Rīgas vakara ģimnāzijas sociālais pedagogs kopā ar 8. – 9. klašu klases audzinātājiem.

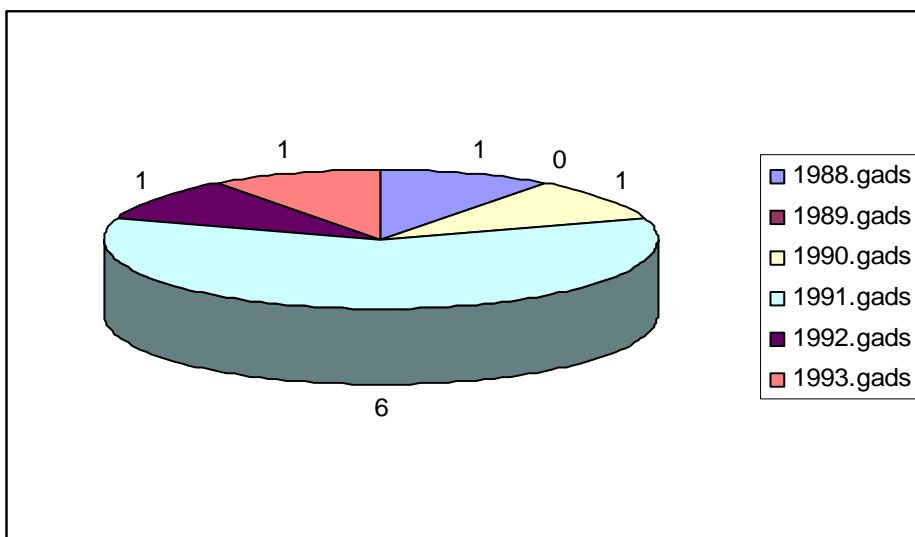
Skolēnu sociālā izpēte palīdzēja gan klases audzinātājiem, gan sociālam pedagogam diagnosticēt tos skolēnus, kuri dzīvo nepilnās ģimenēs, daudz bērnu ģimenēs, nedzīvo kopā ar vecākiem, ir bāreņi. Kā arī tos skolēnus, kuri saņem sociālo pabalstu, vai arī nesaņem, bet pēc klases audzinātāju domām būtu nepieciešama sociālā palīdzība. Kā arī skolēnu sociālā izpētē ir redzami otrgadnieki(tikai 9.klase.)

Vispārējās pamatizglītības otrā posma (7. – 9.klase) pedagoģiskās korekcijas mazākumtautību programma un vispārējās pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas (izlīdzinošā izglītības programma 9.klasei) mazākumtautību programma

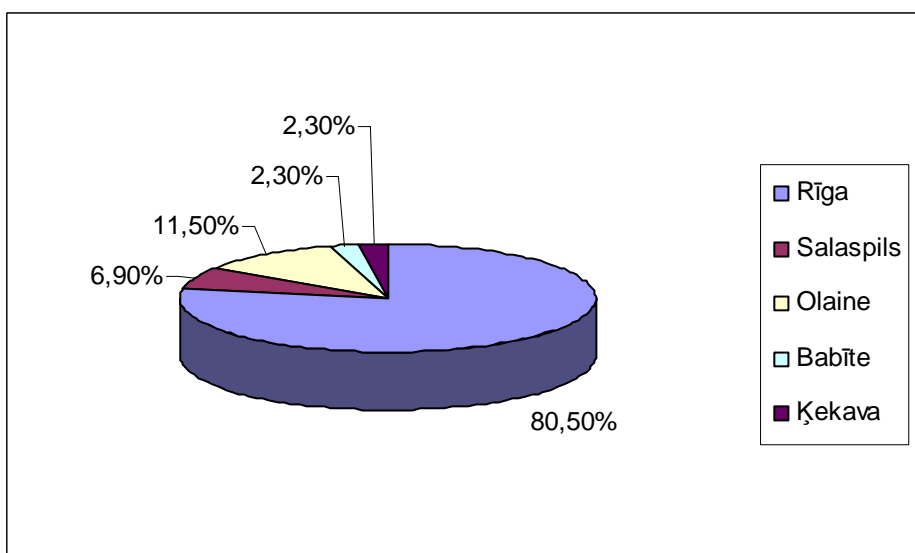
4.3. att. 8. A. klases skolēnu sadalījums pa dzimšanas gadiem

Ļoti liels ir to skolēnu skaits, kuru vecums ir 16. – 17. gadi, kaut gan 8. klases skolēna vidējais vecums ir 14. gadi. Ir arī viens skolēns, kurš ir pilngadīgs.

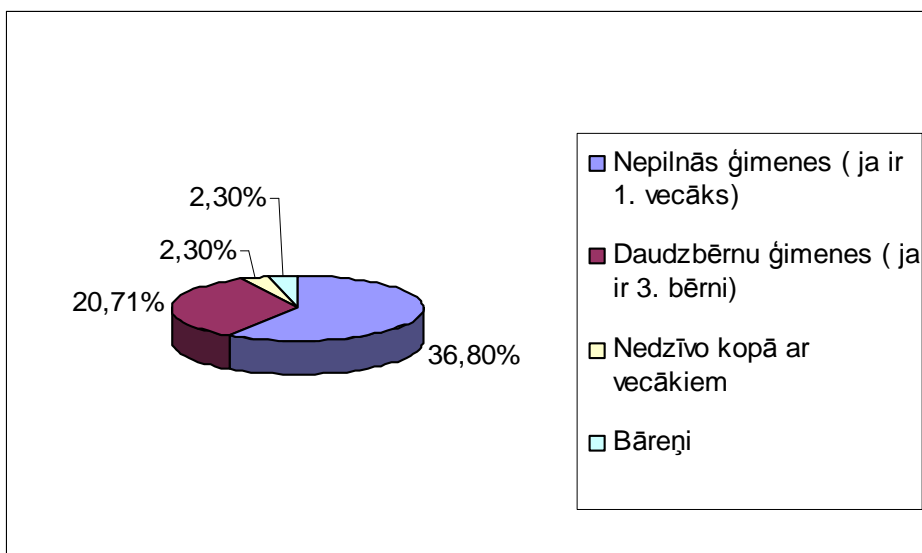
4.4. att. 9.A un 9.B klašu skolēnu sadalījums pa dzimšanas gadiem

Šajā diagrammā redzams, ka 9.A un 9.B klašu skolēnu vidējais vecums ir 16, 17 un pat 18 gadi, kaut gan šajā vecumā viņiem būtu jāiegūst vidējā izglītība.

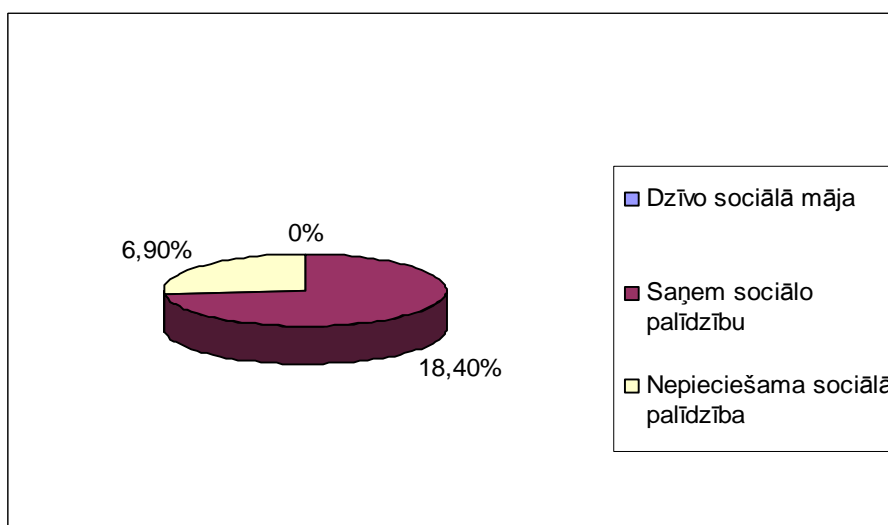
4.5. att. Deklarētā dzīvesvieta

Pēc šīs diagrammas var redzēt, ka lielākā daļa – 80% Rīgas vakara ģimnāzijas mazākumtautību izglītības programmas 8. – 9. klašu skolēnu dzīvo Rīgā, 11% skolēnu uz mācībām brauc no Olaines, kā arī 7% dodas no Salaspils.

4. 6. att. **Pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu ģimeņu raksturojums**

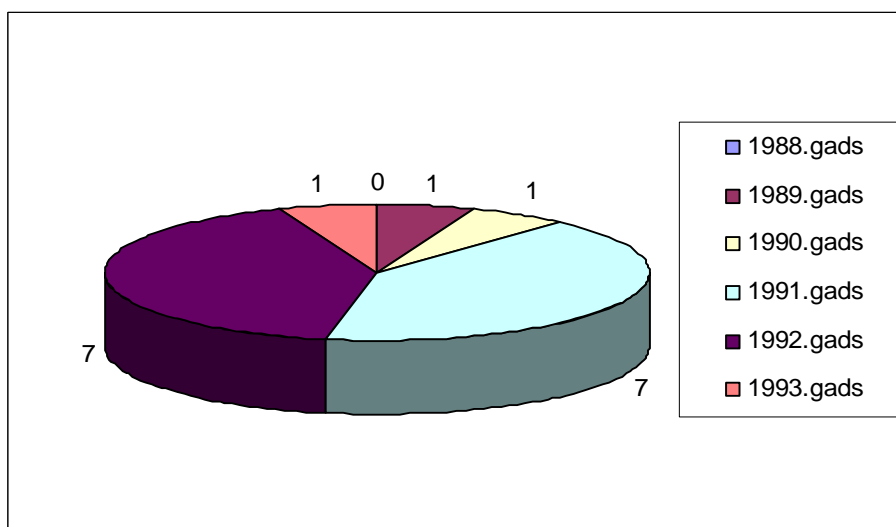
Diagrammā redzams, ka daudz bērnu dzīvo ģimenēs, kurās ir tikai viens no vecākiem. 20% no skolēniem dzīvo daudzbērnu ģimenēs. Pēc šiem datiem var secināt, ka ļoti maz skolēnu nedzīvo kopā ar vecākiem – 2,3% un tikai viens skolēns jeb 2,3% ir bārenis.

4. 7. att. **Sociālās palīdzības veidi**

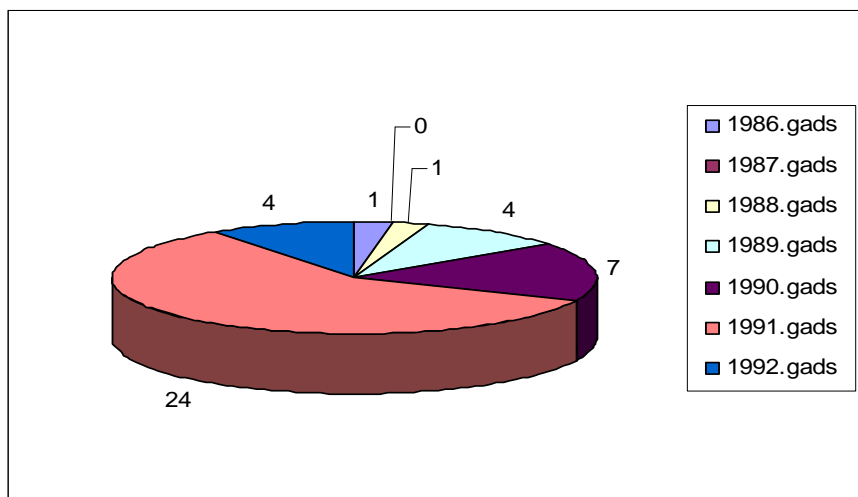
Pēc diagrammas var redzēt, ka 18% no krievu plūsmas skolēniem, kuri mācās pedagoģiskās korekcijas klasēs, saņem sociālo palīdzību. Savukārt, 6% no kopējā skolēnu skaita, pēc klases audzinātāju domām, nepieciešama sociālā palīdzība.

**Vispārējās pamatizglītības otrā posma (7.-9.klase) pedagoģiskās korekcijas un vispārējās
pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas (izlīdzinošā izglītības programma 9.klasei)
programma**

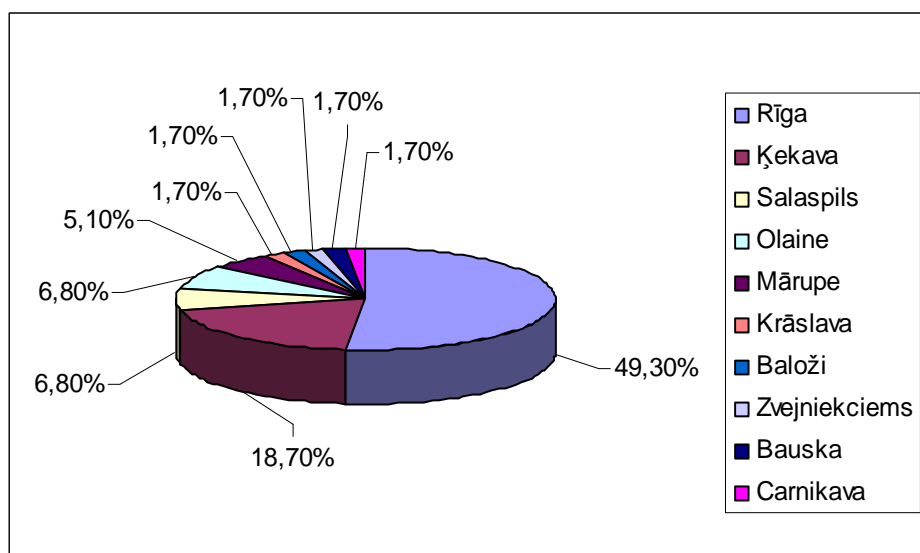
4.8. att. 8. C. klases skolēnu sadalījums pa dzimšanas gadiem

8. C klašu skolēnu vidējais vecums ir 16. – 17. gadi, kas sastāda 90% no klases kopējā skolēnu skaita.

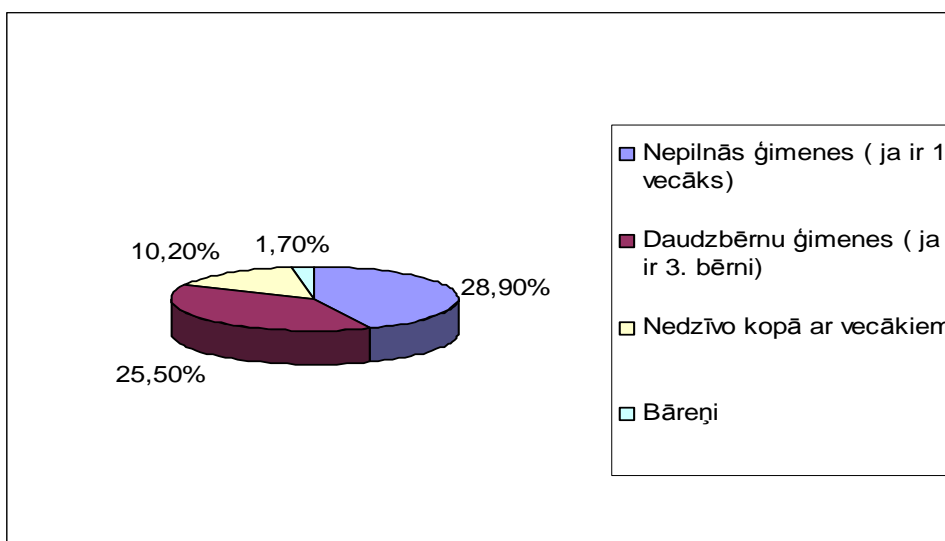
4. 9. att. 9.C un 9.G. klašu skolēnu sadalījums pa dzimšanas gadiem

9. C un 9. G klašu skolēnu vidējais vecums ir 17 gadi. 13 skolēni jau ir sasnieguši pilngadību.

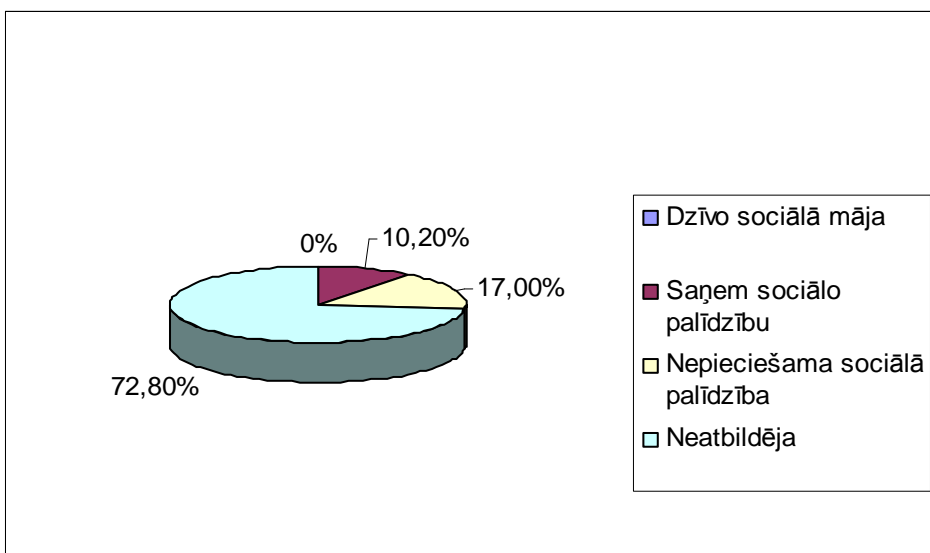
4. 10. att. Deklarētā dzīvesvieta

Šajā diagrammā redzams, ka puse no skolēniem, kuri mācās pedagoģiskās korekcijas klasēs dzīvo RĪgā. Tie sastāda 49%. 18,7% dzīvo Ķekavā. Vienāds ir tāds skolēnu skaits – 6,80%, kas dzīvo Salaspilī un Olainē. 5% skolēnu dzīvo Mārupē.

4. 11. att. Pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu ģimeņu raksturojums

Pēc ģimeņu raksturojuma 29% skolēnu dzīvo nepilnās ģimenēs, kurās ir viens no vecākiem. Ģimenēs, kurās ir 3 un pat vairāk bērnu dzīvo 25% no skolēniem. Kopā ar vecākiem nedzīvo 10% no skolēniem. Un 1,7% jeb viens skolēns ir bārenis.

4. 12. att. Sociālās palīdzības veidi

10% no skolēniem saņem sociālo palīdzību, bet vēl 17% , pēc klases audzinātāju viedokļa, tā ir nepieciešama.

Diplomdarba ietvaros tika veikta aptauja ar mērķi:

noskaidrot skolēnu no pedagoģiskās korekcijas klasēm attieksmi pret ģimeni, tēvu, māti, vīrieti, sievieti, sevi, dzīves mērķiem, draugiem un paziņām.

Šīs aptaujas mērķis ir noskaidrot skolēnu no pedagoģiskās korekcijas klasēm attieksmi pret ģimeni, tēvu, māti, vīrieti, sievieti, sevi, dzīves mērķiem, draugiem un paziņām. Kā arī ar šīs aptaujas palīdzību var labāk iepazīt katru skolēnu individuāli.

Diplomdarba autore izdalot šīs aptaujas saskaras ar problēmu, gandrīz visās klasēs daži skolēni nevēlējās rakstīt, jo viņuprāt tur pārāk daudz jāraksta, bet apskatot aptaujas lapu tuvāk ātri sāka pildīt uzdevumu. Kā arī visās klasēs tiklīdz tika izdalītas aptaujas lapas pirmais jautājums, ko uzdeva skolēni, ko lai raksta, es īsti nezinu ko man rakstīt, bet saņemot paskaidrojumu un izlasot teikumus no jauna uzreiz ķeras darbam klāt. Šī aptauja ir ļoti individuāla, proti, neko nevar saskaitīt un aritmētiski izrēķināt. Par katru attieksmi vienkopus tiek izrakstīti audzēkņa izteikumi, tos salīdzina un vispārina, konstatē, vai tie atklāj pozitīvu vai negatīvu tendenci audzēkņa un attiecīgas personas attieksmju veidošana.

Viss vairāk minētās atbildes ir:

- ✓ salīdzinājumā ar citām, mana ģimene ir *savādāka*;
- ✓ man nepatīk cilvēki, kuri *melo*;
- ✓ visvairāk dzīvē es vēlētos *būt laimīgs(a)*;
- ✓ ja visi ir pret mani, tad es *pret visiem*;
- ✓ domāju, ka esmu pietiekami spējīgs(a), lai *pabeigtu skolu*;

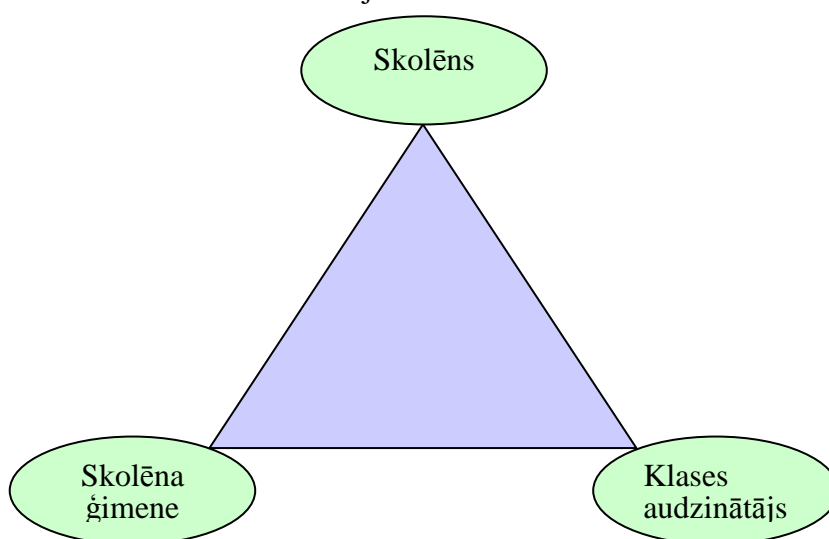
- ✓ es mīlu savu māti, taču *nav nekādu taču*;
- ✓ vairums man zināmo ģimeņu *ir īpatnējas*
- ✓ utt.

Analizējot šīs atbildes var secināt, ka skolēniem nepatīk cilvēki, kuri melo, bet paši to dara neapzinoties. Neskatoties kādas attiecības valda starp skolēnu un viņa māti, bērni tomēr joprojām mīl savas mammas. Visvairāk skolēnu ir minējuši, ka savā dzīvē vēlētos būt laimīgi.

Šī aptauja palīdzēja gan sociālam pedagogam, gan klašu audzinātājiem uzzināt skolēnu viedokļus par ģimeni, tēvu, māti, vīrieti, sievieti, sevi, dzīves mērķiem, draugiem un paziņām.
(pielikums 1.)

5. SOCIĀLPEDAGOĢISKĀS DARBĪBAS PROGRAMMA DARBAM AR RĪGAS VAKARA ĢIMNĀZIJAS PEDAGOĢISKĀS KOREKCIJAS KLAŠU SKOLĒNIEM, SKOLĒNU ĢIMENĒM UN PEDAGOĢISKĀS KOREKCIJAS KLAŠU AUDZINĀTĀJIEM, TAS APROBĀCIJA UN IEGŪTO REZULTĀTU ANALĪZE

Tā kā viens no sociālā pedagoga uzdevumiem skolā ir darbs ne tikai ar skolēniem, bet arī ar skolēnu ģimenēm un klašu audzinātājiem, savā sociālpedagoģiskās darbības plānā paredzēju darbu ne tikai ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, bet arī ar viņu ģimenēm un klases audzinātājiem. Šādu darbu var attēlot sekojoši –

5.1. att. Mijiedarbība starp skolēnu, viņa ģimeni un klases audzinātāju

Lai būtu redzams rezultāts, ir nepieciešama mijiedarbība starp pašu skolēnu viņa ģimeni un klases audzinātāju, jo tikai kopīgiem spēkiem var sasniegt vēlamu rezultātu – manas sociālpedagoģiskās programmas mērķis ir informēt un izglītēt. Pēc darba autores domām, šis mērķis ir realizēts atbilstoši skolas iespējām. Ne vienmēr auditorija vēlējās iesaistīties darbā, ļoti maz ir to vecāku skaits, kuri paši nākuši uz skolu, lai kaut kādā veidā palīdzētu savam bērnam.

Atkarībā no situācijas plānotos pasākumos bija vērojama liela atdeve ar lielu skolēnu atsaucību un ieinteresētību, bet dažkārt bija redzama atklāta neieinteresētība un nevēlēšanās darboties, kā arī jūtamas negatīvas emocijas, bet laika gaitā katrs skolēns ir ieguldījis kaut nedaudz darbu un uzzinājis jaunu informāciju.

Tā kā atšķirība starp skolēnu vecumu (pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu vidējais vecums ir 16 – 18 gadi) psiholoģiskajām īpatnībām, domām, idejām, fantāzijas gaitām un

uzvedības kultūru nav liela, tālāk šīs klases tiks analizētas kopā. Katrā klasē daži skolēni pārņēma iniciatīvu un aktīvi darbojās, bet bija skolēni, kuri nevēlējās iesaistīties kopīgā darba ritmā.

Diemžēl nevarēju vadīt nodarbības visām pedagoģiskās korekcijas klasēm vienā dienā, bet nedēļas laikā, audzināšanas stundas laikā to paveicu, vislabāk ir realizēts darbs ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem un ar pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem, bet diemžēl atdeve no ģimeņu puses nebija tik liela.

5.1. Sociālpedagoģiskās darbības programma darbam ar Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem 2007./2008. mācību gadam.

Sociālpedagoģiskās darbības programma darbam ar Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem 2007./2008. mācību gadam.

5.1. tabula.

Nr. p.k.	Uzdevums	Darbības saturs	Metodes	Laiks	Izpildītāji	Prognozējamo rezultāts
1.	Darbs ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem			Janvāris – maijs		
1.1.	Sagatavot informāciju skolēniem par sociālā pedagoga darbību skolā	Informēt skolēnus par sociālā pedagoga darbību skolā	Pārrunas, izdales materiāli	7.01. – 21.01.	Sociālais pedagogs	Skolēnu zināšanas par sociālā pedagoga darbu
1.2.	Organizēt vērtībizglītības un saskarsmes prasmju nodarbību	Vadīt nodarbību par cilvēku savstarpējām attiecībām, pieķeršanos, mīlestību, cieņu, Valantīndienas ietvaros	Diskusija, praktiskais darbs	7.02 – 8.02.	Sociālais pedagogs	Skolēnu izpratne par savstarpējām attiecībām
1.3.	Izveidot atbalsta grupu tiem skolēniem, kuriem ir nepieciešama jebkura veida palīdzība	Atbalsta grupas organizēšana. Katra mēneša otrās nedēļas pirmdienā	Reklāmas kampaņa	4.02. – 11.02.	Sociālais pedagogs, Skolas psihologs, Skolas administrācija	Atbalsta sniegšana

1.4.	Iesaistīt skolēnus no ped. korekcijas klasēm ārpusskolas pulciņos, BTAK un skolēnu pašpārvalde	Skolēnu, no ped. korekcijas klasēm iesaistīšana skolas un ārpusskolas pulciņos, BTAK un skolēnu pašpārvalde	Diskusija, pārrunas, reklāmas kampaņas	Janvāris – maijs	Sociālais pedagogs, Pulciņu skolotāji	Sociālo prasmju attīstība
1.5.	Organizēt vērtībizglītības un saskarsmes prasmju nodarbības	Nodarbību vadīšana	Diskusija, pārrunas, lomu spēlēs, prāta vētra, grupu darbs	18.02. – 19.05.	Sociālais pedagogs, Skolas psihologs	Skolēnu zināšanas par konkrēto tēmu, un prasme tās pielietot dzīvē
1.5.1.		Nodarbība: Tavas tiesības un pienākumi	Grupu darbs, Diskusija	03.03 – 14.03.	Sociālais pedagogs, Skolas psihologs	Skolēnu prasme cienīt gan sevi, gan citus sev apkārt
1.5.2.		Nodarbība: Neiecietības nozīme. Iecietība mūsu skolā	Grupu darbs, diskusija, pārrunas	01. – 11. 04.	Sociālais pedagogs	Skolēnu zināšanas par iecietības nozīmi mūsdienās
1.5.3.		Nodarbība: Filma „Mūžīgi Lilija”	Lekcija, diskusija	14.04 – 25.04.	Sociālais pedagogs, Skolas psihologs	Skolēnu zināšanas un gatavība darbam ārzemēs
1.5.4.		Nodarbība: Kā saprast sevi un citus?	Diskusija,	5.05. – 16. 05.	Sociālais pedagogs	Skolēnu prasmes saprast sevi
1.5.5.		Nodarbība: Kā tikt galā ar stresu?	Diskusija, pārrunas,	19.05.	Sociālais pedagogs, Skolas psihologs	Skolēni prot tikt galā ar stresu. Zināšanas par stresa pārvarēšanu
2.	Darbs ar korekcijas klašu skolēnu ģimenēm			Janvāris – maijs		
2.1.	Piedalīties vecāku sapulcēs ar mērķi pārrunāt vecāku tiesības un pienākumus	Pārrunās par vecāku tiesībām un pienākumiem	Diskusija, pārrunas	Aprīlis	Klases audzinātājs, Sociālais pedagogs	Vecāku izpratne par viņu tiesībām un pienākumiem

2.2.	Veicināt vecāku aktīvu piedalīšanos bērnu audzināšanā	Veicināt vecāku aktīvu piedalīšanos bērnu audzināšanā	Individuālās sarunas	Janvāris – maijs	Sociālais pedagogs	Vecāki ir izglītoti zināšanās par bērna audzināšanu
2.3.	Izstrādāt anketu, lai aptaujātu vecākus ar mērķi noskaidrot vecāku attieksmi, priekšstatus un zināšanas par ģimeni un bērnu audzināšanu tajā	Sapulces laikā aptaujāt vecākus ar mērķi noskaidrot vecāku attieksmi pret bērniem ģimenē, šī attieksmes kvalitāti	Aptauja	Marts – aprīlis	Sociālais pedagogs	Vecāku zināšanas par ģimeni un bērnu audzināšanu tajā
2.4.	Konsultēt vecākus katra mēneša otrās un trešās ceturtdienas pēcpusdienā	Konsultācijas vecākiem	Pārrunas, gadījuma analīze	Janvāris – maijs	Sociālais pedagogs	Vecāku izpratne par iespējamo palīdzību bērna audzināšanā
2.5.	Organizēt, vadīt izglītojošas lekcijas vecākiem	Lekcija: Kā strīdu jautājumu risināšanā izmantot principu „Abiem ir taisnība”	Lekcija, diskusija, pārrunas	Marts	Sociālais pedagogs, Skolas psihologs	Vecāku zināšanas par strīdu risināšanu
2.6.		Lekcija: Prasmes izteikt savas jūtas bērniem saprotamā veidā		Maijs	Sociālais pedagogs, Skolas psihologs	Vecāku prasmes runāt bērniem saprotamā valodā
2.7.		Kopīgas pēcpusdienas kopā ar vecākiem	Diskusija, pārrunas	Marts-maijs	Sociālais pedagogs	Vecāki izglītoti viņu interesējošos jautājumos
3.	Darbs ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolotājiem			Janvāris – maijs		
3.1.	Organizēt tikšanos ar pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem, lai noskaidrotu	Noskaidrot pedagoģiskās korekcijas klašu skolotāju izpratni par ped. korekcijas klasēm	Pārrunas	7.01. – 18.01.	Sociālais pedagogs	Klašu audzinātāju izpratnes par pedagoģiskās korekcijas klasēm pilnveide.

	viņu izpratni par ped. korekcijas klasēm					
3.2.	Konsultēt pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājus	Konsultēt pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājus	Diskusija, pārrunas, gadījuma analīze	Janvāris - maijs		Klašu audzinātāju izpratne par pedagoģiskās korekcijas klasēm
3.3.	Organizēt izglītojošas lekcijas ped. korekcijas klašu skolotājiem	<i>1.lekcija.</i> Pedagoģiskā korekcija kā viena no korekcijas veidiem. Pedagoģiskās korekcijas programmas, kuras ir īstenojamas Rīgas vakara ģimnāzijā, to mērķi un uzdevumi	Lekcija, diskusija, pārrunas	4.02. – 15.02.	Sociālais pedagogs, Skolas administrācija	Klašu audzinātāju izpratne par korekcijas būtību un pedagoģiskās korekcijas īpatnībām, par ped. korekcijas programmām un to mērķiem
3.4.		<i>2. lekcija.</i> Sociālā pedagoga un klases audzinātāja sadarbība, strādājot ar skolēniem no ped. korekcijas klasēm	Lekcija, diskusija, pārrunas,	03.03 – 14.03.	Sociālais pedagogs	Klases audzinātāja zināšanas par robežu, kad tā individuālais darbs beidzas un jāpiesaista sociālais pedagogs
3.5.		<i>3. lekcija.</i> Pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu vecumposmu īpatnības	Lekcija, diskusija, pārrunas	18. 04. - 25.04.	Sociālais pedagogs Skolas psihologs	Klašu audzinātāji prasmes saprast audzēkņus to vecumā, kā arī apzināties viņu vajadzības
3.6.		<i>4. lekcija.</i> Konflikta risināšana. Ieteikumi, kas jāņem vērā risinot konfliktsituācijas	Lekcija, diskusija, pārrunas	30.04 – 09.05	Sociālais pedagogs	Klašu audzinātāju izpratne, ka viņi paši var atrisināt konfliktu, nepiesaistot sociālo pedagogu, psihologu vai

						skolas administrāciju
3.7.		5. lekcija. Kā mācīt skolēnus cienīt citus cilvēkus?	Lekcija, diskusija, pārrunas	12.05. – 23.05	Sociālais pedagogs	

5.2. Sociālpedagoģiskās darbības programmas aprobācija un iegūto rezultātu analīze

1. Darbs ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem.

Nodarbība. „Sociālais pedagogs skolā.”

Nodarbības mērķis: informēt pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnus par sociālā pedagoga darbību skolā, tā funkcijām.

Metodes nosaukums: „Es esmu sociālais pedagogs un šodien es ”

Nodarbības norise: katras nodarbības sākumā uz tāfeles tika uzrakstīts teikuma sākums „Es esmu sociālais pedagogs un šodien es..... ”

Visi skolēni apsēžas aplī un katram tika piedāvāta iespēja iejusties sociālā pedagoga lomā un pabeigt teikumu, pēc viņu domām atbilstoši sociālā pedagoga darbībai.

Visi skolēni ir nākuši no citām skolām un viņiem ir neliels priekšstats par sociālo pedagogu. Šo nodarbību laikā tika nosaukti dažādi sociālā pedagoga darbības virzieni.

Tādi kā:

- ✓ palīdzība skolēniem, kuriem ir jebkāda veida problēmas,
- ✓ pienākumu izskaidrošana,
- ✓ konsultēšana,
- ✓ aizstāvēšana jebkādā situācijā,
- ✓ sociālais pedagogs zvina vecākiem un informē tos par skolēna dzīvi skolā,
- ✓ nāk uz stundām un vēro mācības procesu,
- ✓ palīdz klases audzinātājam,
- ✓ utt.

Šie darbības virzieni tika kopīgi apspriesti un nodarbības beigās skolēni paši atzinuši, ka tagad ir vēl vairāk informēti par sociāla pedagoga darbību un griezīsies pēc palīdzības vai padoma, ja būs tāda vajadzība.

Līdz ar to nodarbības mērķis ir sasniegts.

Pēc autores uzskata, šāda veida nodarbības būtu jāatkārto pēc pusgada, un turpmāk veikt katrā mācību semestra sākumā.

Nodarbība „Tavas tiesības un pienākumi”.

Nodarbības mērķis: pārrunāt ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem viņu tiesības un pienākumus.

Nodarbības norise: skolēni tika sadalīti divās grupās. Vienai grupai tika iedota lapa ar virsrakstu „Tavas tiesības”, savukārt, otrai grupai „Tavi pienākumi”. 15. minūšu laikā katras grupas dalībnieki savstarpēji apspriežoties pierakstīja savas tiesības un pienākumus. Pēc noteikta laika grupas samainījās ar darba lapām un viņiem bija iespēja papildināt otras grupas domas. Noslēgumā šie darbi tika kopīgi apskatīti un iztirzāti. Uzreiz varēja pamanīt, ka tai grupai, kurai bija jāraksta viņu pienākumus gāja lēnāk un grūtāk, nekā skolēniem, kuri rakstīja savas tiesības. Kaut gan katra klasē bija trīs skolēni, kuri labi pārzina gan savas tiesības, gan savus pienākumus. (pielikums 2.)

Visvairāk minētās tiesības:

- ✓ tiesības uz dzīvību;
- ✓ tiesības būt indivīdam;
- ✓ tiesības atpūsties un pavadīt brīvo laiku;
- ✓ sociālās tiesības.

Pienākumi:

- ✓ palīdzēt vecākiem;
- ✓ jāizturas ar cieņu pret apkārtējiem;
- ✓ jāievēro likumi;
- ✓ pienākums mācīties;
- ✓ jāievēro RVĢ iekšējas kārtības noteikumi.

Nodarbības gaitā skolēni ir krietni vairāk uzzinājuši par savām tiesībām un pienākumiem

Līdz ar to nodarbības mērķis ir sasniegts. Šo nodarbību jāatkārto katru pusgadu, lai skolēni būtu nepārtraukti informēti par saviem pienākumiem un tiesībām.

Nodarbība „Neiecietības nozīme. Iecietība mūsu skolā”.

Nodarbības mērķis: pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu domas, zināšanas par neiecietības un iecietības nozīmi mūsdienās, kā arī RVĢ.

Nodarbības norise: nodarbību sākumā tika dots nedaudz laika, lai gremdētos atmiņās par nodarbības tēmu, kas bija tikusi izkārtā pie tāfeles, un katrs skolēns varēja brīvi to izlasīt:

„Padomā, vai kādreiz esi jutis aizvainojumu pret kādu, kurš Tevi apsaukājis, ignorējis vai kā citādi pazemojis? Un, vai kāds nav juties līdzīgi pēc sarunas vai saskarsmes ar Tevi? Pareizo atbildi zini tikai Tu, bet daudzi droši vien apzinās, ka kādreiz kādu ir aizvainojuši. Un vēl vairāk ir tādu, kas apzinās, ka viņi bijuši aizvainoti. Tas nozīme, ka ikviens kādreiz ir neiecietīgs.”

Lai arī sākumā daudzi pret šo tēmu izrādīja vienaldzību, tomēr aizdomājoties par to sāka raisīties diskusija, kurā tika apskatīti reāli piemēri no dzīves situācijām.

Nodarbību beigās skolēni nāca pie apziņas, ka mēs katrs esam atšķirīgs. Tev nav jāmainās, lai patiktu citiem un citiem nav jāmainās, lai izpatiktu vai cienītu Tevi. Ikviens ir pelnījis cieņu tāds, kāds viņš ir. Līdz ar to nodarbību mērķis ir sasniegts. (pielikums 3.)

Nodarbība veltīta cilvēku savstarpējām attiecībām, mīlestībai.

Nodarbības mērķis: uzzināt skolēnu izpratni par savstarpējām attiecībām, mīlestību un Valentīndienu. Šīs nodarbības tika organizētas sadarbībā ar vizuālās mākslas skolotāju.

Nodarbību norise: skolēniem tika piedāvāts izrotāt skolu ar Valentīndienai veltītiem plakātiem ar novēlējumiem pārējiem skolēniem. Nodarbību sākumā mēs diskutējām par cilvēku savstarpējām attiecībām, pieķeršanos un mīlestību. Pēc tam skolēniem tika dots uz astoņām atsevišķām A4 formāta lapām jau gatavs plakāts, kuru viņiem jāsalīmē kopā, lai rastos viens liels plakāts ar gatavu novēlējumu citiem. Gatavu plakātu jāizkrāso un jāparakstās uz tā.

Šī darbība prasīja no visiem skolēniem lielu atdevi un kas bija šo nodarbību viens no mērķim – kolektīva saliedēšana un kopīga darbība.

Visas klases šo darbu izpildīja izcili un Valentīndienā šie plakāti tika izkārti pa visu skolu.

Kad starpbrīžos citi skolēni aplūkoja šos plakātus bija sajūsmā, skolēni no pedagoģiskās korekcijas klasēm par padarīto darbu bija gandarīti.

Līdz ar to nodarbības mērķis ir sasniegts.

2. Darbs ar pedagoģiskās korekcijas skolēnu ģimenēm.

Nodarbība pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu vecākiem : Kā strīdus jautājumu risināšanā izmantot principu „Abiem ir taisnība.”

Nodarbības mērķis: Vecāku zināšanas par strīdu risināšanu.

Nodarbības gaita: 2 nedēļas pirms ieplānotas nodarbības pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu vecākiem tika sagatavoti un caur skolēniem nogādāti ielūgumi ar aicinājumu apmeklēt šī gada 13. martā plkst. 18.00 izglītojošo nodarbību, veltītu strīdu situācijām un prasmi tos atrisināt.

Piecu skolēnu vecāki, kuri šo divu nedēļu laikā bija zvanījuši atteikušies ierasties saistībā ar darbu. Diemžēl nodarbība nenotika sakarā ar to, ka neviens no vecākiem nebija ieradies. Tas savukārt, liecina vai nu par vecāku neieinteresētību, aizņemtību, vai nu skolēnu bezatbildību (skolēni nebija atdevuši ielūgumu)

Vecāku sapulces apmeklēšana ar mērķi aptaujas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu vecākus.

Vēl viens pasākums, kuru diemžēl prakses laikā darba autore neīstenoja ir pedagoģiskās korekcijas vecāku sapulces apmeklēšana ar mērķi aptaujas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēnu vecāku, jo sapulces tika paredzēti aprīlī, bet diemžēl ne tika īstenoti. (pielikums 6.)

3. Darbs ar pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem

Tikšanās ar pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem, lai noskaidrotu viņu izpratni par pedagoģiskās korekcijas klasēm

Tika organizēta tikšanas ar pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem, lai uzzinātu viņu priekšstatus un zināšanās par pedagoģiskās korekcijas klasēm. Kā arī veikt mutisku aptauju par klašu audzinātāju informētību par pedagoģiskās korekcijas principiem.

Aptaujas rezultāti parādīja, ka pedagoģiskās korekcijas klašu skolēni ir tikai daļēji informēti par pedagoģiskās korekcijas būtību un principiem. Kā arī izteica domu, ka būtu ļoti labi uzzināt vairāk par to, kā strādāt ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem tā, lai būtu manāmi labāki panākumi un sasniegumi.

Nodarbību laikā visi klašu audzinātāji bija ieinteresēti un uzmanīgi klausījās doto informāciju un iesaistījās diskusijā par pedagoģiskās korekcijas nozīmi mūsdienās.

Kopumā šo tikšanos uzskatu par veiksmīgu sākumu mūsu sadarbībai.

Nodarbība: Pedagoģiskā korekcija, kā viena no korekcijas veidiem. Pedagoģiskās korekcijas programmas, kurās ir īstenojamas Rīgas vakara ģimnāzijā, to mērķi un uzdevumi.

Nodarbības mērķis: Klašu audzinātāju izpratne par korekcijas būtību un pedagoģiskās korekcijas īpatnībām, par pedagoģiskās korekcijas programmām un to mērķiem.

Nodarbības norise: nodarbības laikā tika diskutēts kas īsti ir pedagoģiskā korekcija, kā arī apskatītas Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas realizējamās programmas.

Visi klases audzinātāji bija iesaistīti darba procesā un ar ieinteresētību klausījās stāstīto.

Nodarbības nobeigumā klases audzinātāji ir atzinuši, ka šī nodarbība ir vajadzīga, lai papildināt savas zināšanas.(pielikums 4.)

Līdz ar to nodarbības mērķis ir sasniegts.

Darba autore uzskata, ka šo lekciju jāatkārto katra mācību gada sākumā.

Nodarbība: Sociālā pedagoga un klases audzinātāja sadarbība, strādājot ar skolēniem no ped. korekcijas klasēm

Nodarbības mērķis: Klases audzinātāja zināšanas par robežu, kad tā individuālais darbs beidzas un jāpiesaista sociālais pedagogs.

Nodarbības norise: nodarbības laikā klases audzinātāji bija vairāk apzinājušies par sociāla pedagoga un klases audzinātāja sadarbību. Darbojoties bija jūtama atgriezeniskā saite no klašu audzinātājiem. Teorētiskie aspekti tika papildināti ar piemēriem no skolas dzīves, kā arī atsaucoties uz jau notikušo sociālā pedagoga un klases audzinātāja veiksmīgu sadarbību.

Līdz ar to nodarbības mērķis ir sasniegts. (pielikums 5.)

Sociālpedagoģiskās darbības programmā piedalījās 8. - 9. pedagoģiskās korekcijas klašu 74 audzēkņi vecumā no 15 - 19 gadiem no riska ģimenēm. Tālāk tiks apskatīti septiņi pedagoģiskās korekcijas klašu skolēni, kuri piedalījās sociālpedagoģiskās darbības programmā. Kā arī analizēti skolēnu aktivitāte, zināšanas pirms un pēc sociālpedagoģiskās darbības programmas.

Situāciju analīze.

Meitene K. T. 16. gadi, viens bērns ģimenē dzīvo ar vecvecākiem, pensionāriem (aizbildniecība.) uzskaitē sociālajā dienestā. 8. klasē mācās otro gadu. Savā klasē ir vienīgā meitene, līdz ar to novērojama agresivitāte pret skolas biedriem. Ir viegli aizskarama, bet cenšas to neizradīt.

Zēns R.T. 17. gadi, mācās 9. klasē trešo gadu. Dzīvo ar māti un patēvu, māte bezdarbiece. Vienīgais bērns ģimenē. Uztur sakarus ar tēvu, tikai lai dabūtu naudu. Komunikabls, atvērts jaunām idejām, ātri prot atrast kopīgu valodu ar apkārtējiem. Viegli iesaistās darbā, bet ātri nogurst un zaudē interesi pret notiekošo.

Meitene M.S. 15. gadi. Dzīvo ar māti, tēvs miris, otrais bērns ģimenē. 8. klasē mācās pirmo gadu. Mācību gada sākumā bieži kavēja skolu, bet 2. semestrī skolu vairs nekavē. Mācībās ir ļoti cītīga. Komunikabla un atvērta personība.

Meitene S. K. 17. gadi. 9. klasē mācās otro gadu.

Trīs mēnešus atpakaļ nomira māte, tēvs visu laiku lieto alkoholu un ir bezdarbnieks. Vecākais brālis kārto aizbildniecību. Meitene ir ļoti atvērta, mācās labi, kā arī ir atbildīga.

Zēns I. M. 16. gadi. 9. klasē mācās otro gadu. Dzīvo ar abiem vecākiem, māte pagaidām nestrādā. Kluss, kautrīgs zēns.

Meitene A. V. 15. gadi. 8. klasē mācās pirmo gadu .Dzīvo ar māti daudz bērnu ģimenē (4 bērni).
Klusa, noslēgta sevī. Atbildīga.

Meitene N. R. 18. gadi. 9. klasē mācās trešo gadu. Paralēli mācībām strādā, lai palīdzētu mātei invalīdei. Otrais bērns ģimenē. Nav pārliecināta savos spēkos.

Lai uzskatāmāk varētu redzēt skolēnu izmaiņas, šajā tabulā attēlots skolēnu raksturojums pirms un pēc sociālpedagoģiskās darbības programmas, balstoties uz sociālpedagoģiskajiem novērojumiem.

Sociālpedagoģiskās darbības programmas realizācijas analīze

Skolēna raksturojums		
Skolēna iniciāļi	Pirms programmas	Pēc programmas
K. T.	Labi mācās. Iesaistās ārpus skolas pulciņā (skolas koris). Ir vēlēšanās aktīvāk iesaistīties skolas dzīvē.	Iesaistās Skolēnu pašpārvaldē. Mēģina palīdzēt klasesbiedriem uzlabot viņu sekmes.
R. T.	Pārāk aktīvs skolēns, novērš skolotāju uzmanību stundu laikā. Uzskata, ka viņš nav spējīgs sākt pabeigt līdz galam	Pēc sociālpedagoģiskās darbības programmas situācija nav uzlabojusies. R.T. uz skolu nāk tikai „atsēdēšanas pēc”, un ka iepriekš nav ieinteresēts mainīties
M. S.	Meitene atnāca uz skolu drūmā noskaņojumā, bieži bija depresīvā rakstura domās, neticībā saviem	Saka iesaistīties klases kolektīva dzīvē. Viņai parādījās draudzenes, uzlabojās garastāvoklis. Paaugstinājās

	spēkiem	mācību motivācijas līmenis
S. K.	Meitene labi mācās, nekavē skolu. Ir nedaudz kautrīga. Nezin kā sevi realizēt	Aktīvi iesaistās skolas dzīvē. Daudz pārliecinātāka sevī un nebaidās no neveiksmēm
I. M.	Nodarbību laikā neizrādīja īpašu interesi. Nevēlējās iesaistīties grupu nodarbībās	Pēc sociālpedagoģiskās darbības programmas situācija ir vērojami uzlabojusies. Zēns saka pievērst vairāk uzmanības mācībām, kā arī sāka iesaistīties klases dzīvē.
A. V.	Nepārliecināta par sevi, zems pašvērtējums, liela piesardzība saskarsmē. Koncentrēšanās uz savām iekšējām problēmām	Uzlabojas attiecības ar klases biedriem, meitene kļuva atvērtāka saskarsmei
N. R.	Darba dēļ meitene bieži kavē mācības. Nav pārliecināta savos spēkos	Visās nodarbībās meitene izrādīja interesi, aktīvi iesaistījās darbā. Bet atkal sāka kavēt skolu, darba dēļ

Tabulā redzams, ka pedagoģiskās korekcijas skolēni pirms sociālpedagoģiskas darbības ir bijuši ar zemu pašvērtējumu, pašiniciatīvu, nepārliecināti savos spēkos. Nevēlēšanās iesaistīties klases, skolas dzīvē. Vienai meitenei bija depresīvā rakstura domās.

Pēc programmas skolēni ir kļuvuši draudzīgāki, sabiedriskāki. Četriem skolēniem uzlabojušas attiecības ar klases biedriem, viņi kļuvusi pārliecinātāki savos spēkos, iesaistās skolas dzīvē.

Pēc darba autores domām, pedagoģiskās korekcijas klasēs daudz laika jāvelta, lai bērns saprastos ar vienaudžiem, lai integrētos sabiedrībā, kā gudrs un izglītots cilvēks. Lai viņš saskatītu kļūdas un spētu tās izlabot un neskaidrā situācijā vai kritiskā brīdī zinātu kur meklēt atbalstu.

NOBEIGUMS

Izstrādājot diplomdarbu „Sociālā pedagoga darbs ar riska ģimeņu bērniem Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klasēs”, tika iegūti šādi secinājumi:

1. Ģimene ir bērna pirmā vieta un primārās socializācijas institūts. Ģimene ir primārā vide, kur cilvēks dzīvo, veidojas viņa personība un viņš iemācās dažādus uzvedības veidus. Katrs cilvēks nāk no ģimenes, taču tās ir ļoti atšķirīgas. Tā kā ģimene ir mainīga sistēma, tad arī ģimenes struktūra var mainīties laika gaitā. Fiziski un garīgi vesela ģimene ir tautas, valsts dzīves un nākotnes stiprais pamats.
2. Riska ģimene ir ģimene, kurā netiek nodrošināta bērna attīstībai labvēlīga vide, tajā skaitā emocionālās vajadzības, kā arī netiek apmierinātas bērna pamatvajadzības.
3. Korekcija ir mērķtiecīga, kompleksa, ilgstoša iedarbība uz personību un vidi, kurā tā dzīvo. Tās būtība ir cilvēka psiholoģisko, pedagoģisko un sociālo noviržu pārvarēšana, lai iekļautu personu sabiedrībā. Viens no galvenajiem korekcijas mērķiem, ir cilvēka uzvedības mainīšana. Korekcija ir jāvada un jāvirza uz galīgo rezultātu – cilvēka paškorekciju.
Pedagoģiskā korekcija - mācību un audzināšanas līdzekļu komplekss, kas virzīts uz bērnu noviržu pārvarēšanu, kuras saistītas ar psihiskiem procesiem: izziņas, emocionāliem un gribas.
4. Sociālā pedagoga darbības pamatā ir process, kurā, izmantojot šai specialitātei atbilstošas funkcijas, principus, metodes un paņēmienus, tiek veikts sociāli pedagoģiskais darbs bērnu, jauniešu un ģimeņu negatīvas socializācijas cēloņu un seku novērtēšanā, ierobežošanā, mazināšanā.
5. Sociālpedagoģiskās darbības programma darbam ar Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un pedagoģiskās korekcijas klašu audzinātājiem ir veiksmīgi aprobēta, kā arī veikta iegūto rezultātu analīze.

Līdz ar to diplomdarba izvirzītājs mērķis - izzināt sociālā pedagoga darbību strādājot ar riska ģimeņu bērniem, kuri mācās pedagoģiskas korekcijas klasēs Rīgas vakara ģimnāzijā un izstrādāt sociālpedagoģisko programmu darbam ar pedagoģiskās korekcijas klašu skolēniem, skolēnu ģimenēm un klašu audzinātājiem – darba izstrādes gaitā **ir realizēts un uzdevumi izpildīti.**

Izmantotie avoti:

1. **Andersone R.** *Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās*. Rīga: Raka, 2004.
2. **Baldiņš A., Raževa A.** *Skolas un ģimenes sadarbība*. Rīga : Pētergailis, 2001.
3. *Bērns un kriminalitāte*. Rīga: Raka, 2001.
4. **Boulbijs D.** *Drošais pamats*. Rasa ABC, 1998.
5. **Einsvota L.** *Kā izaudzināt brīnišķīgus bērnus*. Krka,2003.
6. **Karpova A.** *Ģimenes psiholoģija*. Rīga: RaKa, 2006.
7. **Kovaļovs S.** *Ģimenes attiecību psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne, 1990.
8. *Latviešu valodas vārdnīca*. Avots,1998.
9. **Lukašinska I.** *Ielas bērni Latvijā: problēmas un risinājumi*. Nordik, 2002.
10. *Motivācijas programmas ieviešana jauniešiem ar zemu pamata prasmju līmeni*. Projekta parskāts. Izdevniecība „Pērse”,2007.
11. **Omarova S.** *Cilvēks dzīvo grupā*. Kamene, 2003.
12. *Pamatizglītību nepabeigušie skolēni*. Projekta kopsavilkums. Rīga, 2006.
13. *Pārskats par pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas izglītības programmu īstenošanu*.
14. *Pedagoģiskās korekcijas klasē kā slazdā.*(atsauce 06.02.2008.) Pieejams
<http://www.apollo.lv/portal/life/1803/articles/119626>
15. *Pedagoģijas terminu skaidrojoša vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.
16. **Plaude I.** *Sociālā pedagoģija*. Rīga: Raka, 2001.
17. **Pļaveniece M., Škuškovnika D.** *Sociālā psiholoģija pedagogiem*. Rīga: Raka, 2002.
18. **Pliners J.** *Grūti audzināmu skolēnu uzvedības korekcija*. „Izglītības soļi”, 2002.
19. *Psiholoģijas vārdnīca*. Mācību grāmata, 1999.
20. *Psiholoģija vidusskolai*. Mācību grāmata, 1999. Zvaigzne ABC
21. *Riska ģimeņu raksturojums*. Nākotnes vārdā Rīga, 2007 Aprīlis
22. *Riska faktoru novērtēšanas kritēriji nelabvēlīgajās ģimenēs*. metodiskais materiāls. Rīga 2005. (atsauce 16. 01.2006.) Pieejams:
http://www.bm.gov.lv/lat/lietotaja_ertibai/kriteriji_nelabveligam_gimenem/
23. **Rudņicka Z., Ukstiņa R., Elme A.** *Ģimeņu izglītība sociālajā pedagoģijā*. Rīga: RaKa, 2002.
24. *Skolēnu atbiršana pamatskolas*. *Problēmas risinājumi*. Rīga, 2007.
25. **Spivakovska A.** *Vecāki un bērni*. Rīga: Zvaigzne, 1989.
26. **Vecgrāve A.** *Ceļvedis pieaugušajiem pa bērniības zemi*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2005.
27. **Vorobjovs A.** *Sociālā psiholoģija*. Rīga, 2002.
28. **Василькова Ю., Василькова Т.** *Социальная педагогика* АСАДЕМА, 2006.

29. **Микляева А.В., Румянцева П.В.** *„Трудный класс”* Речь, 2006.
30. **Мустаева. Ф.** *Основы социальной педагогики.* „Академический Проект”, 2001.
31. **Осипова. А.** *Общая психокоррекция.* Москва, 2002.
32. **Овчарова Р. В.** *Справочная книга социального педагога.* Тц „Сфера”, 2002.
33. **Реан. А. А., Коломинский. Я. Л.** *Социальная педагогическая психология.* Питер, 2000.

Pielikumi

1. pielikums

Anketa.

Teikumu sākums ir jāizlasa, un teikuma turpinājumā jāuzraksta tā doma, kas pirmā ienāk prātā par minēto ideju. Tikai Jūsu atklātība un precizitāte ļaus izdarīt nepieciešamos secinājumus.

Vārds _____

1. Salīdzinājumā ar citām, mana ģimene _____
2. Sievietes/ vīrieša ideāls man ir _____
3. Ja visi ir pret mani, tad _____
4. Es vienmēr esmu gribējis _____
5. Es domāju, ka mans tēvs reti _____
6. Mana māte un es _____
7. Domāju, ka patiess draugs _____
8. Mana ģimene attiecas pret mani kā _____
9. Uzskatu, ka vairums meiteņu/zēnu _____
10. Domāju, ka es esmu pietiekami spējīgs, lai _____
11. Es varētu būt laimīgs, ja _____
12. Es vēlētos, lai mans tēvs _____
13. Mana māte _____
14. Man nepatīk cilvēki, kuri _____
15. Vairums man zināmo ģimeņu _____
16. Uzskatu, ka vairums sieviešu/vīriešu _____
17. Mana lielākā vājība ir tā, ka _____
18. Manas slēptākie centieni dzīvē _____
19. Uzskatu, ka gandrīz visas mātes _____
20. Visvairāk man patīk cilvēki, kuri _____
21. Kad es biju mazs bērns, mana ģimene _____
22. Man ļoti nepatīk, ja sieviete/vīrietis _____
23. Kad mani sāk vajāt neveiksmes, es _____
24. Visvairāk dzīvē es vēlētos _____
25. Es domāju, ka mans tēvs _____
26. Es mīlu savu māti, taču _____
27. Kad neesmu klāt, mani draugi _____

Paldies par sadarbību!

Vai Tu zini, ka Tev ir tiesības:

- būt milētam, aprūpētam un aizsargātam;
- brīvi izteikt savas domas un tikt uzklausītam;
- dzīvot tirā vidē;
- nepieciešamības gadījumā prasīt uzticamu pieaugušo, bērnu tiesību aizstāvju, policijas vai jebkuras valsts institūcijas atbalstu;
- saņemt izglītību;
- saņemt kvalitatīvu veselības aprūpi;
- atpūsties un pavadīt brīvo laiku.

Ievēro!

- ir svarīgi ievērot sabiedrībā pieņemtos uzvedības noteikumus;
- izmantojot savas tiesības, nedrīkst aizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses.

Vai Tu zini, ka Tev ir pienākumi:

- atbilstoši savam vecumam apkopt sevi un piedalīties mājas darbos;
- ar cieņu izturēties pret savu ģimeni un citiem cilvēkiem;
- ar cieņu izturēties pret valsti, tās simboliem un ievērot likumus;
- rūpēties un nebūt vienaldzīgam pret citu cilvēku tiesībām;
- mācīties un skolā ievērot kārtības noteikumus;
- sargāt savu veselību;
- saudzīgi izturēties pret apkārtnējo vidi.

Atceries!

- pildīt savus pienākumus ir tikpat svarīgi, kā uzmanīt, lai tiek ievērotas Tavas tiesības;
- Tavas tiesības var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedriskās kārtības nodrošināšanai, citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.

Vai zini, ka neviens nedrīkst Tevi vai citus bērnus:

- pazemot, apsaukāt, kliegt un likt justies nevērtīgam;
- sist, pērt, purināt, draudēt;
- iesaistīt seksuālās darbībās;
- atstāt bez aprūpes un palīdzības.

Ja Tu esi nonācis grūtībās, ir pārkāptas Tavas tiesības un nezini kā rīkoties, vari saņemt palīdzību pie inspektoriem (adreses bukleta aizmugurē).

Tu vari zvanīt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai pa bezmaksas uzticības tālruni **8006008** - Tevi uzklausīs un sniegs palīdzību.

Bezmaksas bērnu
UZTICĪBAS TĀLRUNIS
8006008

www.bti.gov.lv

Bērnu un ģimenes lietu ministrija
VALSTS BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJA

forum
atvērts sarunām

www.bti.gov.lv

Kas ir iecietība?

Kas ir neiecietība?

- nepatika pret kādu, kurš ģērbjas citādāk;
- nepatika pret kādu, jo tam ir atšķirīgas intereses, uzskati vai raksturs;
- nepatika pret kādu tāpēc, ka viņam ir labākas vai sliktākas sekmes mācībās;
- nepatika pret kādu, jo tas rīkojas tā, kā Tu nevari atļauties vai baidies darīt;
- nepatika pret kādu, kurš ir turīgāks vai trūcīgāks par Tevi.

Kā izpaužas neiecietība?

- aizskaršana ar vārdiem, apsūkšanās;
- izstumšana, ignorēšana, nerunāšana, padarīšana par "grēkāzi";
- smīni, mājieni un aizmuguriska "sačukstēšanās";
- fiziska ietekmēšana - grūstīšana, spersana, sišana, u.c.

Kāpēc rodas neiecietība?

- bailes no citādi domājošiem un dzīvojošiem - citādie vienmēr ir kaut kas jauns un neizprotams, kas var likt justies apdraudētam;
- vēlme būt pārākam par citiem, izlikties labākam, lai neatklātu savu iekšējo nedrošību;
- bailes, ka Tevi pieskaitīs, pie citādi domājošajiem - pie "tiem".

Padomā, vai kādreiz esi jutis aizvainojumu pret kādu, kurš Tevi apsūkājis, ignorējis vai kā citādi pazemojis? Un, vai kāds nav juties līdzīgi pēc sarunas vai saskarsmes ar Tevi? Pareizo atbildi zini tikai Tu, bet daudzi droši vien apzinās, ka kādreiz kādu ir aizvainojuši. Un vēl vairāk ir tādu, kas apzinās, ka viņi bijuši aizvainoti. Tas nozīmē, ka ikviens kādreiz ir neiecietīgs.

Kā mainīties?

- atceries, ka mēs katrs esam atšķirīgs. Tev nav jāmainās, lai patiktu citiem un citiem nav jāmainās, lai izpatiktu vai cienītu Tevi. Ikviens ir pelnījis cieņu tāds, kāds viņš ir.

Ko darīt, ja Tevi apvairo?

- nemeklē vainīgo ne sevi, ne citos;
- padomā, kādēļ Tevi aizskar;
- ja Tu klusē, padomā, kādēļ Tu baidies;
- pasaki apvainotājam, ka Tev nepatik un sāpina, ka Tevi aizskar. Kritizē viņa rīcību nevis viņu pašu;
- ja citi Tevi grūsta, spārda vai sit, tad meklē pieaugušo palīdzību un dodies pie tiem, kas nedara Tev pāri. Neiecietība pret Tevi **nav tikai Tava problēma.**

Iecietība nozīmē:

- ar cieņu izturēties pret tiem, kas ir trūcīgāki, bagātāki, domā, rīkojas un izskatās atšķirīgi;
- censties iesaistīt citus un pašam iesaistīties ar citiem kopīgos pasākumos un darbos;
- palikt pie saviem uzskatiem arī tad, ja neizdodas panākt draudzīgas attiecības;
- neļaut uzspiest sev citu viedokli un neuzspiest savu viedokli citiem - vajag tikai uzklaust un padomāt, vai Tev tas ir pieņemami. Un, ja nav pieņemami, tad centies saprast.

Iecietība nenozīmē:

- samierināties ar lietām, kas Tevi neapmierina "mijā miera labad", un rīkoties kā vēlas citi;
- pieņemt jebkuru uzvedību;
- Tavu vājumu.

Bez maksas bērnu
UZTICĪBAS TĀLRUNIS

8006008

www.bti.gov.lv

Bērnu un ģimenes lietu ministrija
VALSTS BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJA

4. pielikums

Korekcija ir mērķtiecīga, kompleksa, ilgstoša iedarbība uz personību un vidi, kurā tā dzīvo. Tās būtība ir cilvēka psiholoģisko, pedagoģisko un sociālo noviržu pārvarēšana, lai iekļautu personu sabiedrībā. Viens no galvenajiem korekcijas mērķiem, ir cilvēka uzvedības mainīšana. Korekcija ir jāvada un jāvirza uz galīgo rezultātu – cilvēka paškorekciju.

Pedagoģiskā korekcija.

Pedagoģiskā korekcija - mācību un audzināšanas līdzekļu komplekss, kas virzīts uz bērnu noviržu pārvarēšanu, kuras saistītas ar psihiskiem procesiem: izziņas, emocionāliem un gribas.

Vēl pedagoģisko korekciju definē kā – pedagoga darbību skolēna attīstības nepilnību novēršanai vai samazināšanai un vēlamā rezultāta sasniegšanai. Kā arī korekcija - tā ir speciālu un vispār pedagoģisku līdzekļu kopums, kas vērsts uz bērnu un pusaudžu psihofiziskās attīstības un uzvedības noviržu pavājināšanu vai novēršanu. Pedagoģiskā procesa ietvaros korekcija koriģējoši audzinošas un koriģējoši attīstošas darbības kopums.

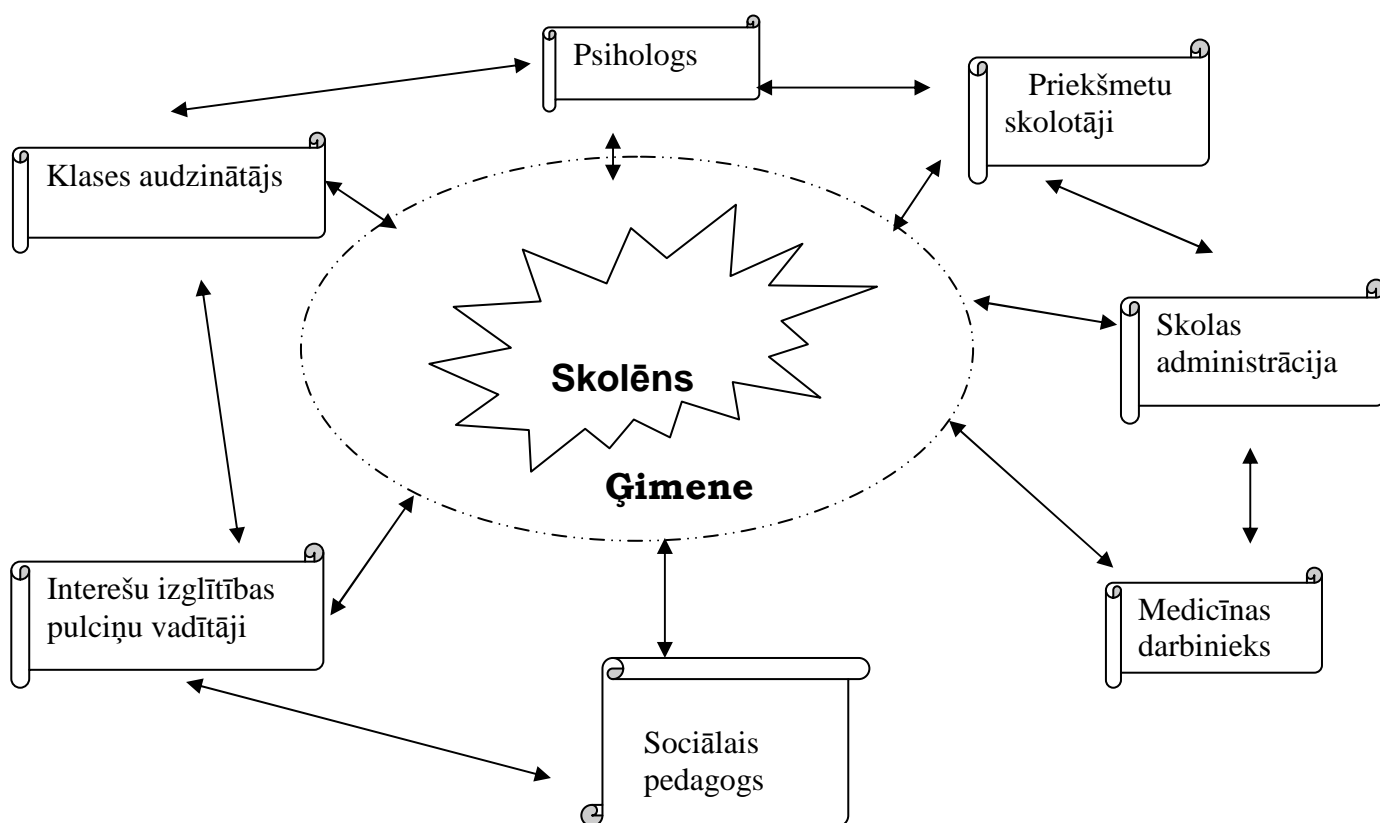
Klases audzinātāja un sociālā pedagoga sadarbība.

- Sadarbība veidojas, pamatojoties uz iesaistīto personu kopīgiem *mērķiem*, kopīgu *darbību* mērķu sasniegšanai, apzinoties katra sadarbības dalībnieka *atbildību*.
- Jebkurš no sadarbības partneriem ievēro konfidencialitātes principu- uzņemas atbildību par informācijas neizpaušanu.
- Sociālā pedagoga un klases audzinātāja sadarbība izpaužas dažādos veidos, gan pārrunās par skolēna problēmsituāciju, gan ģimenes apstākļu apsekošanā, pārrunās un konsultācijās ar vecākiem.
- Sociālais pedagogs palīdz klases audzinātājam vadīt diskusijas audzināšanas stundās, kā arī var līdzdarboties vecāku sapulcēs.

Kādos gadījumos var palīdzēt sociālais pedagogs?

Klases audzinātājam, ja:

- skolēns bieži kavē skolu neattaisnotu iemeslu dēļ;
- skolēnam strauji pazeminās sekmes mācībās;
- pēkšņi mainījies skolēna uzvedība;
- skolēns ir uzticējies kādu problēmu, kuru nevar vai nedrīkst risināt vienpersoniski, un ir nepieciešama konsultācija;
- skolēns nonācis sociālās aprūpes vai citā institūcijā;
- skolēns saņem nepietiekamu vecāku aprūpi;
- skolēns stāsta, ka mājās jūtas slikti un nedroši u.c.

6. pielikums

Cien. Vecāki!

Lūdzu atbildēt uz sekojošiem jautājumiem atbildot uz katru jautājumu apstiprinoši (+) vai noraidoši (-).

N.p.k.	Jautājums	Atbilde
1.	Es vienmēr jūtu savam bērnam	
2.	Es uzskatu, ka mans pienākums ir zināt visu, par ko domā mans bērns	
3.	Es cienu savu bērnu	
4.	Man šķiet, ka mana bērna uzvedība ievērojami atšķiras no normas	
5.	Ja ikdienišķās sadzīviskās problēmas manu bērnu traumē, tad es mēģinu turēt bērnu no tām pa gabalu	
6.	Es pret savu bērnu izjūtu patiesas simpātijas	
7.	Labi vecāki norobežo bērnus no dzīves grūtībām	
8.	Diemžēl mans bērns bieži man ir nepatīkams	
9.	Es cenšos vienmēr palīdzēt savas bērnam	
10.	Ir arī tādi gadījumi, kad izsmejoša attieksme pret bērnu viņam nāk tikai par labu	
11.	Es jūtos sarūgtināts(a) par savu bērnu	
12.	Mans bērns savā dzīvē neko nerasniegs	
13.	Man liekas, ka pārējie vienaudži manu bērnu apceļ	
14.	Mans bērns bieži vien rīkojas tā, ka viņš ir pelnījis tikai nicinājumu	
15.	Mans bērns nav nobriedis atbilstoši savam vecumam	
16.	Lai man sariebtu, mans bērns uzvedas slikti	
17.	Mans bērns kā sūklis uzsūc visu slikto, kas ap viņu	
18.	Manu bērnu ir grūti iemācīt labi uzvesties	
19.	Ja bērnu audzina stingrībā, tad no viņa izaugs labs cilvēks	
20.	Es priecājos, ja mana bērna draugi nāk pie mums mājās	
21.	Es piedalos sava bērna aktivitātes	
22.	Manam bērnam „pielīp” viss sliktais	
23.	Kad paziņas runā par bērniem, man nenoliedzami ir kauns, ka mans bērns nav tik gudrs un spējīgs kā citi bērni	
24.	Es žēloju savu bērnu	
25.	Kad salīdzinu savu bērnu ar vienaudžiem, man šķiet, ka tie ir daudz pieaugušāki gan uzvedībā, gan spriedumos	
26.	Es labprāt ar savu bērnu pavadu brīvo laiku	
27.	Man žēl, ka mans bērns aug un kļūst aizvien vecāks. Ar maigumu atceros viņu mazotnē	
28.	Es bieži attopos, ka esmu domājis(jusi) naidīgi par savu bērnu	

29.	Es sapņoju par to, ka mans bērns sasniegs visu to, kas man patīk un šķiet nepieciešams	
30.	Arī vecākiem jāpiemērojas bērniem	
31.	Es cenšos izpildīt gandrīz visas bērna prasības	
32.	Pieņemot ģimenes lēmumus, nepieciešams ievērot arī bērna viedokli	
33.	Es ļoti interesējos par sava bērna dzīvi	
34.	Konfliktos ar bērnu es varu atzīt, ka arī bērnam ir taisnība	
35.	Bērni agri uzzina, ka arī vecāki var kļūdīties	
36.	Es vienmēr rēķinos ar bērnu	
37.	Man pret bērnu vienmēr ir draudzīgas jūtas	
38.	Mana bērna galvenie kaprīžu cēloņi ir egoisms, stūrgalvība un slinkums	
39.	Bieži vien ir situācijas, kad es nezinu, kur uzturas mans bērns	
40.	Pats galvenais, lai bērnam būtu mierīga un bezrūpīga bērnība. Pārējais viss nokārtosies	
41.	Izejot no mājām, bērns reti informē mani, kurp viņš dodas	
42.	Es atbalstu sava bērna aizraušanos	
43.	Mans bērns var izvest no pacietības jebkuru	
44.	Es saprotu sava bērna sarūgtinājumu	
45.	Mans bērns bieži var mani sakaitināt	
46.	Bērnu audzināšana ir liela nervu bojāšana	
47.	Stingra disciplīna bērnībā attīsta stipru raksturu	
48.	Diemžēl es neuzticos savam bērnam	
49.	Par stingru audzināšanu bērni vēlāk būs pateicīgi	
50.	Visu, ko bērns ir sasniegjis, viņš ir sasniegjis ar manu atbalstu	
51.	Manā bērnā ir vairāk trūkumu nekā cildenu rakstura iezīmju	
52.	Es atbalstu sava bērna intereses	
53.	Mans bērns neko nespēj izdarīt patstāvīgi, bet, ja kaut ko izdara, tad noteikti tas ir nepareizi	
54.	Mans bērns aug, galīgi nepiemērots reālajai dzīvei	
55.	Mans bērns man patīk tāds, kāds viņš ir	
56.	Es ļoti uzmanīgi sekoju sava bērna veselības stāvoklim	
57.	Es bieži vien sajūsminos par savu bērnu	
58.	Bērniem nevar būt noslēpumu no vecākiem	
59.	Svarīgi, lai bērni draudzētos ar tiem vienaudžiem, kuri ir simpātiski arī vecākiem	
60.	Mana bērna vēlmes ir mans likums	

Diplomdarbs „Sociālā pedagoga darbs ar riska ģimeņu bērniem, Rīgas vakara ģimnāzijas pedagoģiskās korekcijas klasēs” izstrādāts LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti.

Autors: Svetlana Karabanova _____ 20.05.08.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr. paed. doc. Astrīda Raževa _____ 20.05.08.

Recenzents: pasniedzēja Kristīne Bērtiņa

Darbs iesniegts Skolotāju izglītības nodaļā

Metodiķe: Zane Kārklīņa

Darbs aizstāvēts komisijas sēdē

___.2008. prot. Nr. ___, vērtējums ____ (_____)

Komisijas sekretāre: lektore Gunta Treimane _____